Nr 6 WARSZAWA, 15 MARCA ROKU 1938. ROK XX

GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

TREŚĆ:

str.

S. Przestrzelski: W sprawie referatów karnych w urzędach starościńskich . . 354
M. H. Prawdzic-Layman: W sprawie t. zw. inspekcji powiatowej 357
Mgr. Henryk Kopia: Problem zwalczania szkodnictwa leśnego przez wydanie norm prawnych o kontroli wywozu drewna 361
Antoni Sokołowski: Kilka słów o kosztach administracyjnych w związkach samorządowych 364
Mgr. Mikołaj Bużański: O formie pism urzędowych starostw i urzędów wojewódzkich 367
Mgr. Antoni Robaczewski: Budżety Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w okresie 12-lecia t. j. od r. 1927/28 do r. 1938/39 (ciąg dalszy) 370
Uwagi i wnioski urzędów wojewódzkich (ciąg dalszy) 384
Zakres działania władz administracji ogólnej ze szczególnym uwzględnieniem t. zw. resortów niezespolonych (ciąg dalszy) 390
Orzecznictwo Sądu Najwyższego 397
Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego 398
Kronika 399
Bibliografia 413

REDAKTOR: FRANCISZEK KAUFMAN.

WARUNKI PRENUMERATY:

rocznie	z przesyłką	zł 24.—
kwartalnie	„ „	zł 6.—
Pojedyńczy numer		zł 1.20

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8
zł	200	120	65	35

Konto czekowe P. K. O. 30192. Konto pocztowe Kartoteka nr 6 (do sumy 50 zł).

Redakcja i administr.: Trębacka 11. Tel. redakcji 606-17; tel. administracji 606-14.
Redakcja rękopisów nie zwraca.

S. PRZESTRZELSKI

W SPRAWIE REFERATÓW KARNYCH W URZĘDACH STAROŚCIŃSKICH

Na podstawie art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karnym administracyjnym — do dochodzenia i karania wykroczeń, wymienionych w art. 1 tegoż rozporządzenia, powołane są powiatowe władze administracji ogólnej z wyjątkiem tych wypadków, gdy z mocy przepisu szczególnego właściwa jest inna władza administracji państwowej.

Ustaw szczególnych, przewidujących orzecznictwo karne „innej władzy administracji państwowej" (jak np. wojewódzkiej władzy adm. ogólnej, inspektora pracy, kierownika urzędu miar, urzędów górniczych, Urzędu Morskiego i t. p.), — jest znikoma liczba w porównaniu z liczbą ustaw, przekazujących orzecznictwo karne powiatowym władzom administracji ogólnej.

Każdy rocznik „Dziennika Ustaw R. P." świadczy o tendencji ustawodawcy przekazywania pewnej kategorii spraw karnych jurysdykcji administracyjnej.

Ze względu na wspomnianą tendencję oraz rozrost ustawodawstwa, regulującego wciąż nowe stosunki, powstające na tle rozwijającego się życia zbiorowego w różnych dziedzinach, już obecnie wyłania się pytanie, czy referaty karne w urzędach starościńskich, przy szczupłej obsadzie etatów osobowych, podołają ciążącym na nich obowiązkom, zakres bowiem ich pracy, jak z powyższego wynika, będzie z biegiem czasu stale wzrastał. W końcu nie należy zapominać również o tak ważkim czynniku, powodującym podnoszenie się liczby spraw karnych, jakim jest przyrost ludności w kraju.

Na postawione pytanie musimy odpowiedzieć przecząco.

Zbliża się czas najwyższy wydobycia z archiwum zapomnienia sprawy reorganizacji referatów karnych i postawienia jej na „porządku dziennym".

Coraz częściej słyszymy narzekania na zbyt przewlekłe załatwianie spraw karnych, niewłaściwe stosowanie przepisów prawnych i inne niedomagania w omawianych referatach, a przecież sprawy te — jak twierdzą krytycy—są „drobne", „mniejszej wagi", nie wymagają więc ani głębszej wiedzy fachowej, ani dłuższego zastanawiania się nad ich załatwieniem.

Na tym miejscu stwierdzić musimy, że pogląd ten—niestety, rozpowszechniony—jest całkowicie błędny.

Sam ustawodawca w art. 69 ust. 1 pkt. b) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19.I 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (tekst jednolity Dz. U. R. P. Nr 80 poz. 555 z 1936 r.), doceniając wagę spraw karnych administracyjnych, zastrzega ich załatwianie urzędnikom posiadającym „specjalne przygotowanie".

Ponadto w myśl § 2 art. 645 k. p. k. (Dz. U. R. P. Nr 83 poz. 725 z 1932 r.) sąd okręgowy, rozpoznający tę samą sprawę karną administracyjną (w trybie art. 640 k. p. k.), stosuje przepisy, między innymi, i art. 383 k. p. k., który zawiera następującą treść:

Jeżeli w toku czynności przygotowawczych do rozprawy głównej sędzia z własnej inicjatywy lub na wniosek prokuratora uzna, że postępowanie przed sądem jednosobowym jest bądź niedopuszczalne, bądź niewskazane z uwagi na zawiłe okoliczności sprawy, to wnosi sprawę na posiedzenie niejawne sądu okręgowego w składzie trzech sędziów. Jeżeli okoliczności, wskazane w § 1, wyjdą na jaw w toku rozprawy głównej, to sędzia odracza rozprawę i sam przekazuje sprawę pod rozpoznanie sądu kolegialnego.

Z przepisu cytowanego wynika zatem, że nie każda sprawa karna administracyjna jest sprawą „drobną", „mniejszej wagi", jeśli właśnie „z uwagi na zawiłe okoliczności" może być rozważana przez sąd kolegialny. Dość tu przytoczyć dla przykładu sprawy lasowe, wodne i t. p., które częstokroć w drodze kasacji dochodzą do Sądu Najwyższego i wywołują zasadnicze rozstrzygnięcia i postanowienia wciągane do księgi zasad prawnych.

Jeśli do tego dodamy, że orzeczeń (nakazów) karnych administracyjnych zapada w ciągu roku przeszło milion, że w każdej prawie sprawie referent karny przeprowadza obszerną korespondencję, że obieg korespondencji z przejęciem przez władze skarbowe egzekucji grzywien znacznie wzrósł, to niech nas nie rażą zbytnio napotykane uchybienia i usterki, popełniane przeważnie wskutek pracy gorączkowej w tych referatach.

Podnoszą się również głosy, że do referatów karnych w urzędach starościńskich przydzielani są obecnie przez władze sądowe aplikanci, zawdzięczając którym praca w tych referatach jest znacznie ułatwiona.

Nie ulega wątpliwości, że praca aplikantów sądowych w urzędach starościńskich jest pożądana i przyczynia się w pewnym stopniu do sprawniejszego funkcjonowania tej komórki organizacyjnej, jaką jest w starostwie referat karny. Pomoc ta jednak nie może dać wyniku dodatniego w całej pełni, aplikanci bowiem przydzielani są na krótki okres czasu, w ciągu którego muszą się zapoznać z odnośnym ustawodawstwem, przepisami miejscowymi, trybem postępowania, zarządzeniami władz i t. d.

Konieczność opanowania tego materiału redukuje i ten krótki okres czasu, przeznaczony na właściwą pracę.

W tych warunkach delegacje aplikantów do starostw nie mogą tego dać efektu, jaki był oczekiwany.

Żadne „doraźne" zarządzenia tu nie pomogą, formujące się zatory i zanotowane niedomagania w referatach karnych usunąć może tylko należycie przemyślana ich reorganizacja.

Stan ich obecny wskazuje, w jakim kierunku pracę tę należy podjąć.

Zdaniem naszym — tylko stałe, intensywne szkolenie odnośnych urzędników i podniesienie etatów osobowych w referatach karnych dźwignie wykonywaną w nich pracę na należyty poziom.

M. H. PRAWDZIC-LAYMAN

W SPRAWIE T. ZW. INSPEKCJI POWIATOWEJ

Sprawowanie nadzoru nad samorządem gminnym przez inspektorów samorządu gminnego stanowi problem, który w związku z akcją usprawn'ającą w tym zakresie pojawia się znów, od czasu do czasu, na łamach pism samorządowych.

Ważność tego problemu, wiążącego się z prawidłowym funkcjonowaniem aparatu gminnego, nie wymaga uzasadnienia.

Rozwiązanie problemu inspekcji powiatowej obraca się dookoła kwestii właściwego wyzyskania inspektora samorządu gminnego, jako czynnika wykonawczego.

Stąd wynika potrzeba opracowania instrukcji dla inspektorów samorządu gminnego, która czyniłaby zadość poprawnej organizacji pracy inspektora, a przede wszystkim—ktora stworzyłaby odpowiednie warunki dla tej pracy.

Nie trzeba dowodzić, że kwestia ta pozostaje w ścisłej zależności od organizacji biur wydziałów powiatowych i stanowi w zasadzie część składową regulaminu organizacyjnego biura wydziału powiatowego.

Krańcowości, spotykane w praktyce, jak np. spychanie inspektora samorządu gminnego do roli referenta nie tylko i nie tyle spraw gminnych, ale także innych, nie związanych bezpośrednio z działalnością samorządu gminnego, przyczyniły się do zbyt może krańcowego również ujmowania tej sprawy w wysuwanych projektach.

Podnoszą się głosy, że możliwie całkowite odciążenie inspektora od pracy biurowej, że przeznaczenie inspektora wyłącznie do rozjazdów i pracy w terenie jest właśnie idealnym ujęciem kwestii.

Ze stanowiskiem jednak takim trudno byłoby się pogodzić, gdyż sprowadzanie zadań inspektora do zakresu funkcyj rewidenta li tylko—oznaczałoby niewątpliwie zwężenie zasięgu orientacyjnego tegoż inspektora.

Inspekcja powiatowa, którym to mianem oznacza się ścisły nadzór nad samorządem gminnym, wówczas tylko jest pełnowartościowa, gdy

wyniki przeprowadzanych lustracyj i zaczerpnięte z terenu spostrzeżenia będą zestawione, przeanalizowane i opracowane w formie instrukcyj ogólnych, zarządzeń, zaleceń, zainicjowania doraźnych akcyj i t. p.

Zarządzenia polustracyjne z doraźnych lustracyj dotyczą siłą rzeczy fragmentarycznie dostrzeżonych uchybień natury formalno-porządkowej, gdy tymczasem zachodzi uzasadniona potrzeba syntetycznego ujęcia zagadnień samorządu gminnego na terenie poszczególnego powiatu, a więc całokształtu działalności gmin, wydobycia na jaw braków w zakresie polityki samorządowej, braków organizacji pracy, w planowości i wykonawstwie.

Jak z powyższego wynika, praca inspektora w terenie winna być zestrojona z pracą biurową, która stanowi nieodzowne w tym wypadku dopełnienie pracy wyjazdowej.

Tak samo zapoznawanie się inspektora z przydzielaną mu korespondencją jest pożytecznym i wprost koniecznym przyczynkiem do poznawania toku urzędowania i potrzeb gmin.

Natomiast słuszną jest rzeczą i nader aktualną odciążenie inspektora samorządu gminnego (jak zresztą i sekretarza wydziału powiatowego) w zakresie załatwiania obficie napływających „kawałków", t. j. od załatwiania drugorzędnych spraw bieżących, nie wymagających referatowego opracowania, a które to sprawy w praktyce pochłaniają gros cennego czasu, uniemożliwiając wykonywanie właściwej funkcji kierowniczej, referendarskiej. Rozwikłanie tej sprawy może nastąpić i to w sposób zadowalający i skuteczny w drodze przydzielenia wykwalifikowanej i dostatecznie wyrobionej siły pomocniczej.

W tym miejscu nawiasowo dodamy, że praktykujący wychowankowie Instytutu Samorządowego oraz wydziałów samorządowych innych uczelni byliby predystynowani do zajęcia wyżej wspomnianej funkcji.

W ramach organizacji biurowości wydziału powiatowego ustanowienie wspomnianej funkcji pomocniczej osiągalne jest w dwojaki sposób, a mianowicie: przez utworzenie etatu zapasowego sekretarza gminnego, pełniącego w biurze wydziału powiatowego funkcję referenta spraw gminnych, a jednocześnie urzędnika do specjalnych poruczeń w wypadkach przeprowadzanych dochodzeń oraz zastępcy sekretarzy gminnych w czasie urlopów, bądź też delegacyj służbowych i to w tych gminach, gdzie zastępstwo we własnym zakresie nie może być w sposów wymagalny zapewnione. Utrzymanie takiego etatu rozkłada się równomiernie na gminy i znajduje odpowiednik w budżetach gminnych.

Drugi sposób, znacznie częściej w praktyce stosowany, polega na utrzymaniu etatu referenta administracyjnego, który spełnia funkcje

pomocnika sekretarza wydziału powiatowego i równocześnie pomocnika inspektora samorządu gminnego. Etat referenta administracyjnego jest utrzymywany z funduszów wydziału powiatowego i ta właśnie okoliczność stwarza w licznych wypadkach trudności, spowodowane sytuacją finansową powiatowych związków samorządowych i posuniętą do najdalszych granic kompresją wydatków osobowych. Niemniej należy z naciskiem podkreślić to, że wydatek na utrzymanie etatu referenta administracyjnego jest ze wszech miar celowy, zwłaszcza z punktu widzenia celowości organizacji pracy.

Poza sprawą pomocy w urzędowaniu wymaga naświetlenia i rozstrzygnięcia sprawa metody lustracji.

Od obrania właściwej metody b. wiele zależy, zarówno w sensie wyników lustracji, jak i oszczędności wysiłku i czasu inspektora samorządu gminnego.

Przypadkowy charakter lustracyj jest wręcz niepożądany.

Klasyfikacja czynności inspekcyjnych winna polegać na trzech fazach: inspekcje wyrywkowe, inspekcja generalna i praca normatywno-instrukcyjna.

Należy podzielić opinię, że stosowanie 14.dniowej zapowiedzi zamierzonej inspekcji generalnej jest b. celowe (vide Nr 22 „Pracownika Samorządowego" z r. ub.), gdyż w ten tylko sposób osiąga się sprawdzian faktycznej, a nie przypadkowej wydolności urzędu gminnego, nie mówiąc już o zaoszczędzeniu czasu i trudu ustalania oraz opisywania niedokładności drugorzędnych, które przed zapowiedzianą inspekcją generalną przez samą gminę są usuwane, a sprawy doprowadzone à jour.

Inspekcje generalne winny być przeprowadzone raz do roku w każdej gminie, ale za to z całą skrupulatnością i dokładnością.

Najodpowiedniejszym okresem dla przeprowadzania inspekcyj generalnych w gminach jest — zdaniem naszym — trzeci kwartał roku budżetowego, kiedy z jednej strony ma się poza sobą sezon robót budowlano-drogowych, z drugiej zaś — gdy opracowywanie preliminarzy budżetowych na rok następny staje się aktualne, a zarazem wykonanie budżetów danego roku budżetowego bardziej uchwytne.

Inspekcje generalne gmin, które w wyniku swym dają wskazania co do przyszłorocznego nastawienia gospodarki gminnej, w każdym wypadku winny być zakończone przed zatwierdzaniem budżetów gminnych przez wydział powiatowy, jako władzę nadzorczą.

Inspekcje dorywcze, wyrywkowe dotyczą z natury rzeczy fragmentów działalności gmin, z uwzględnieniem szczególnym gospodarki funduszami publicznymi, jakimi dysponuje gmina. Ograniczanie inspekcyj

wyrywkowych do jednej lub kilku w roku uważam za współzależne w każdym poszczególnym wypadku od sprawności funkcjonowania gminnych komisyj rewizyjnych, tudzież od stopnia wyrobienia członków tych komisyj (fachowego i ściśle samorządowego). To też ustanawianie jakiejś sztywnej normy w tym kierunku byłoby wręcz niepożądane.

W końcu nie można ominąć milczeniem koncepcji tworzenia licznego organu inspekcyjnego, złożonego z poszczególnych referentów starostwa i wydziału powiatowego.

Powoływanie tak wielogłowego organu inspekcyjnego byłoby niecelowe, gdyż wprowadzałoby dezorganizację w pracy gmin, które wymagają pewnej atmosfery spokoju przy istniejącym nawale pracy.

Zadania instrukcyjne poszczególnych referentów starostwa i wydziału powiatowego mogą być z dużym pożytkiem spełnione w czasie kilka razy do roku zwoływanych odpraw wójtów i sekretarzy gminnych.

Pożądaną jest natomiast współpraca i wgląd w sprawy inspekcji powiatowej—poza starostą powiatowym, dającym zasadnicze wytyczne,—wicestarosty powiatowego, jako reprezentującego referaty starostwa, oraz sekretarza wydziału powiatowego, jako reprezentanta referatów samorządowych.

MGR. HENRYK KOPIA

PROBLEM ZWALCZANIA SZKODNICTWA LEŚNEGO PRZEZ WYDANIE NORM PRAWNYCH O KONTROLI WYWOZU DREWNA

(ARTYKUŁ DYSKUSYJNY)

Kierownicy starostw powiatów posiadających duże kompleksy lasów — sądy jak i administracja lasów (państwowych czy też prywatnych) zdają sobie dobrze sprawę, jak trudnym jest tępienie szkodnictwa leśnego—kradzieży leśnych i paserstwa drzewnego

Szczupłe kadry strażników leśnych (gajowych — dozorców), warunki terenowe sprzyjające przestępcom — problem całych wsi żyjących z lasu, a nawet pielęgnowana w tych wsiach tradycja (kradzież z lasu cesarskiego czy też pańskiego — to nie przestępstwo; chłop w sądzie oświadcza, że nie był karany—tylko „siedział za las"), wreszcie mnogość zakładów przeróbki drewna — wszystko to sprzyja kolosalnemu natężeniu tych przestępstw w powiatach leśnych i zmusza do zastanowienia się nad taką formą kontroli, która pozwoli zbadać legalność wyrębu i wywozu drewna w punktach najłatwiej dostępnych, a więc w czasie transportu i przerobu (przetarcia w tartakach i t. d.). Podając projekt przepisów (czy to w formie ustawy czy rozp. porządkowych wojewodów, wydanych na zasadzie art. 108 rozp., o organ. w zakresie działania władz admin. ogólnej (Dz. U. 80/36 poz. 555), chciałbym wywołać dyskusję w tej tak żywotnej sprawie.

Ustawa (rozp.) z dnia . . . . o nadzorze nad wywozem i przeróbką drewna.

Art. 1. Zabrania się wywozu drewna z lasów bez wykazania się przez właściciela (posiadacza—przewoźnika) wywożonego drewna pozwoleniem na wywóz, wydanym: przy wywozie drewna z lasów państwowych—przez właściwe nadleśnictwo lub leśnictwo, przy wywozie drewna z lasów samorządowych wzgl. innych korporacji prawa publ. i prywatnych—przez właściwy zarząd miejski—sołtysa gromady.

Art. 2. Wzór i sposób wydawania pozwoleń, o jakich mowa w art. 1, określa właściwa dyrekcja lasów państwowych wzgl. właściwy wojewoda.

Art. 3. Zakłady przerobu drewna (tartaki, fabryki skrzyń, mebli, fabryki wełny drzewnej i wszelkie zakłady, używające jako surowca materiału drzewnego) mogą zakupywać do przetarcia tylko taki materiał drzewny, na który dostawca drewna posiada ważne poświadczenie, o jakim mówi art. 1.

Art. 4. Zakłady przerobu drewna wymienione w art. 3 mają obowiązek prowadzić ewidencję otrzymanego materiału drzewnego, w której należy notować datę otrzymania materiału, ilość i rodzaj, dostawcę, władzę, która wystawiła pozwolenie oraz nr pozwolenia.

Ewidencja ta ma być przechowywana w ciągu 5 lat od daty otrzymania materiału, a przy niej należy przechowywać również oryginały pozwolenia oddane przez dostawcę wraz z drewnem.

Art. 5. Władze sądowe, organa starostwa, policji państwowej, zarządów gminnych mają prawo dokonywać kontroli transportów drewna z lasów do miejsc przeznaczenia (poświadczenia na wywóz drewna) oraz kontroli zakładów przeróbki drewna (ewidencja otrzymanego materiału).

Art. 6. Transporty drewna, wiezione bez poświadczeń na wywóz oraz materiały drzewne, drewno nieobrobione (w zakładach przeróbki drewna) nie wciągnięte do ewidencji zostają zakwestionowane. Gdy w ciągu 30 dni od dnia zakwestionowania posiadacz drewna nie wykaże się zaświadczeniem legalności wywozu drewna wydanym przez nadleśnictwa państwowe lub zarządy gminne, a nie zgłosi się właściciel drewna — drewno ulega przepadkowi na rzecz funduszu opieki społecznej właściwej gminy.

Art 7. Nadleśnictwa lasów państwowych i zarządów gmin prowadzić będą specjalną ewidencję zaświadczeń wydanych po zakwestionowaniu drewna (art. 6).

Art. 8. Kto przewozi drewno bez zaświadczenia, o jakim mowa w art. 1 ustawy, podlega karze aresztu do 2 tygodni i grzywny do 500 zł albo jednej z tych kar.

Art 9. Kto nie prowadzi ewidencji, o jakiej mowa w art. 4 lub prowadzi ją w sposób nieprzepisowy, niedokładny i niedbały, podlega karze aresztu do 4 tygodni i grzywny do 1.000 zł albo jednej z tych kar.

Art. 10. Do orzekania w sprawach o przekroczenia z art. 8 i 9 ustawy powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 11. Niezależnie od odpowiedzialności z art. 8 i 9 ustawy przyjmowanie i nabywanie drewna bez zaświadczeń, o jakich mowa w art. 1. ustawy, podlega karze z art. 7/2 ustawy o szkodnictwie leśnym i polnym z dnia 14.IV 1937 (Dz. U. poz. 224).

Art 12. Organa kontrolne pow. władzy org. gmin i policji państwowej mają prawo bez specjalnego upoważnienia dokonywać rewizji w miejscach przerobu drewna (zakładach przem.) w razie przypuszczenia, że przechowuje się drewno nie prowadzone w ewidencji, którą zakłady przemysłowe prowadzą w myśl art. 4 ustawy. Rewizja dokonana przez zarząd gminy lub organa P. P. musi być następnie zatwierdzona przez pow. władze admin. ogólnej.

Art. 13. Wykonanie ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wewn. w porozumieniu z Min. Rolnictwa i Ref. Rolnych i Min. Sprawiedliwości.

Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem . . . . .

Przypuszczam, że powstanie takiej normy prawnej przyczyniłoby się wydatnie do tępienia kradzieży leśnych. W woj. lwowskim na podstawie zarządzenia Urzędu Wojewódzkiego wprowadzono kontrolę przewozu drewna na drogach publicznych, ale kontroli tej brak odpowiednich sankcji, kwestionowanie drewna stwarza często komplikacje prawne, a nadto nie uchwycono dotąd drugiego etapu akcji kontrolnej — miejsc przewozu drewna.

Watpliwości może budzić ze względu na prawodawstwo karne i cywilne treść art. 6 projektu (przerzucanie dowodu legalności wywozu na posiadacza drewna — raczej należałoby może przeprowadzać w każdym wypadku kwestionowania materiału dochodzenia administracyjne). Art. 11 projektu ustawy nawiązuje do postanowień ustawy o szkodnictwie leśnym i polnym i ma na celu ułatwienie walki z paserstwem.

Poza tym projekt jest w ogóle szkieletem złożonym bez wyczerpujących studiów nad prawną stroną zagadnienia. Problem ten uważam bowiem za b. pilny i ważny z punktu widzenia bezpieczeństwa, porządku publicznego i ochrony gospodarki leśnej. Sądzę więc, że poddanie go jak najrychlej pod dyskusję zainteresowanych czynników (władze sądowe, administracyjne, zarządy lasów państw., prywatnych, samorządy rolnicze) — rzuci dużo światła i da kompetentnym czynnikom materiał do stworzenia odpowiedniej normy prawnej.

ANTONI SOKOŁOWSKI

KILKA SŁÓW O KOSZTACH ADMINISTRACYJNYCH W ZWIĄZKACH SAMORZĄDOWYCH

Często się słyszy różne krytyczne uwagi na temat mało rzekomo oszczędnej gospodarki związków samorządowych i z reguły najbardziej atakowane są wtedy wydatki administracyjne tych związków. Władze nadzorcze również dość często pod wpływem takiej powszechnej opinii żądają redukcji wydatków administracyjnych w budżetach związków samorządowych i bywają nawet wypadki, kiedy wprost skreślają względnie obniżają przewidywane przez związki samorządowe kredyty na utrzymanie zarządów ogólnych do pewnych sum, które ich zdaniem powinny wystarczyć na utrzymanie potrzebnego personelu i konieczne wydatki rzeczowe.

Nie chcę wchodzić w to, która strona w danym wypadku ma rację, a w szczególności, czy i o ile są uzasadnione żądania władz nadzorczych, które — jak wiadomo — mają prawo i obowiązek domagania się od związków samorządowych, aby gospodarowały jak najoszczędniej, a więc, by przede wszystkim ich wydatki administracyjne były jak najmniejsze. Trudno byłoby mi również twierdzić, że wszystkie związki samorządowe pracują oszczędnie. Znam np. taki powiat, w którym wydział powiatowy, zamykający swój budżet ogólną sumą około 800.000 zł, zatrudniał bez oczywistej potrzeby jeszcze do niedawna w samej tylko rachubie 11 osób. Był to jednak wypadek oderwany, wyjątkowy i z całą stanowczością można stwierdzić, że znaczna większość wydziałów powiatowych zatrudnia w dziale administracji ogólnej t. j. w sekretariacie, rachubie i inspektoracie od 4 do 8 pracowników.

Ale chodzi mi o rzecz inną, mianowicie o to, aby z jednej strony nie dopuszczać do często gołosłownych uwag i zarzutów pod adresem ogółu związków samorządowych w zakresie ich działalności, a z drugiej, aby — jeśli już chodzi o oszczędności w dziale wydatków administracyjnych — szukać ich nie tylko w ciągłych redukcjach personelu administracyjnego. Personel ten, na ogół biorąc, został już dostatecznie zredu-

kowany, a w wielu wypadkach powiedziałbym nawet z dużą szkodą dla służby, co widać choćby z coraz większej nieterminowości, jak również mniejszej poprawności w załatwianiu różnych spraw.

Doprowadzenie wydatków administracyjnych w budżetach związków samorządowych do granic możliwie najmniejszych zawsze było i będzie jeszcze długi czas dużą troską samych związków samorządowych, jak i ich władz nadzorczych. Na przeszkodzie w rozwiązaniu tego problemu stoi m. in. to, że dotychczas nie zostały należycie uregulowane sprawy emerytalne pracowników samorządowych i związki samorządowe, zapewniające ubezpieczenie emerytalne swym pracownikom, w razie konieczności zmiany personelu, zmuszone są do opłacania pracowników czynnych i emerytów. Już dziś można stwierdzić, że niektóre związki samorządowe, zwłaszcza zaś miasta są nadmiernie tego rodzaju wydatkami obciążone. Tak np. m. Stanisławów samych emerytur wypłaca rocznie na ogólną sumę około 180.000 zł, a jeśli jednak razem z tymi wydatkami wydatki administracyjne w tym mieście wynoszą 19,93% globalnej sumy budżetu, to trzeba przecież przyznać, że wydatki te nie są zbyt duże w stosunku do rzeczywistych potrzeb, przyjmując pod uwagę, że miasto liczy ponad 63.000 mieszkańców i posiada dość rozbudowaną gospodarkę. Sprawa ta podobnie przedstawia się na terenie tych powiatów, w których emerytury pracowników wydziału powiatowego wynoszą rocznie z górą 15.000 zł, a mimo to najwyższe wydatki administracyjne łącznie z emeryturami dochodzą tam tylko do 14,82% ogólnej sumy budżetu. Wydatki więc administracyjne w tych powiatach nie są za duże, gdy się zważy, jak znaczny jest tam zakres czynności wydziałów powiatowych, w dodatku przy ciągle jeszcze wzrastających t. zw. agendach poruczonych i—co może najważniejsze—jeszcze nie dość należycie postawionej organizacji pracy.

W nawiasie dodajmy, że na terenie jednego tylko woj. stanisławowskiego w 12 powiatach, zamykających swe wydatki na zarząd ogólny sumą 617.994 zł, same emerytury wynoszą 83.456 zł i przeciętnie wydatki administracyjne w tych pow. zw. samorządowych łącznie z emeryturami wynoszą 14,3% ogólnych sum budżetu.

Wszelkie redukcje personalne—jak to już niejednokrotnie słusznie podnoszono—muszą iść w parze z reorganizacją pracy i zmniejszeniem czynności tego personelu. Niestety, nie zawsze znajduje to należyte uwzględnienie i stąd właśnie wynika stałe obniżanie sprawności w urzędowaniu poszczególnych jednostek samorządowych.

Zdaje mi się, że te sprawy wymagają naprawdę większej opieki ze strony czynników, powołanych do wykonywania nadzoru nad związ-

kami samorządowymi i że w ogóle te sprawy organizacyjne, które — można powiedzieć — stoją już na odpowiednim poziomie w urzędach państwowych, zwłaszcza w starostwach, dotychczas nie znalazły należytego rozwiązania w związkach samorządowych.

Dlatego też pożyteczniej byłoby ograniczyć wytknięcia związkom samorządowym w zakresie wydatków administracyjnych do wypadków wyjątkowych, a zająć się natomiast więcej i dopomóc tym związkom w podniesieniu organizacji ich biur i agend.

Poza tym, jeśli chodzi o sprowadzenie wydatków administracyjnych w związkach samorządowych do granic możliwie najniższych, to już dziś w niektórych związkach można by to w pewnym stopniu osiągnąć w drodze np. pewnych przesunięć na stanowiskach kierowniczych, w zależności od zamożności danego powiatu i w ten sposób obniżyć nieco stosunek procentowy wydatków administracyjnych do ogólnej sumy budżetu tych związków. Na terenie wielu województw zaoszczędziłyby na tym zwłaszcza słabsze finansowo powiaty, a do nich należy zaliczyć te, których budżety nie przekraczają 350.000 zł.

Mgr. MIKOŁAJ BUŻAŃSKI

O FORMIE PISM URZĘDOWYCH STAROSTW I URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH

Rozporządzenia w sprawie wewnętrznej organizacji i trybu urzędowania starostw oraz urzędów wojewódzkich zawierają między innymi postanowienia, dotyczące formy pism wysyłanych ze starostw i urzędów wojewódzkich.

Postanowienia te ograniczają się jednak tylko do uregulowania formy nagłówków pism i podpisów, ustalając zasadę, że pisma, które podpisuje osobiście starosta i wojewoda, względnie urzędnicy pełniący funkcję starosty lub wojewody, mają nagłówek „starosta", „wojewoda", wszystkie zaś inne mają nagłówek „starostwo", „urząd wojewódzki" i podpisywane są z oznaczeniem „za" starostę, wojewodę. Ma to na celu głównie podkreślenie, że starostwo względnie urząd wojewódzki nie występują na zewnątrz samodzielnie, lecz tylko w imieniu szefa.

Od tych postanowień jest jednak zależna redakcja treści pism, a w tej kwestii brak już w rozporządzeniach wskazówek. Lukę starano się usunąć w ten sposób, że urzędy wojewódzkie, idąc za przykładem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, zamieściły w swych regulaminach instrukcje, że pisma, które podpisuje osobiście starosta i wojewoda, mają być redagowane w pierwszej osobie, inne zaś w osobie trzeciej z podmiotem „starostwo" lub „urząd wojewódzki". To jednak nie usunęło komplikacji, jakie omawiane rozporządzenia wywołują w trybie urzędowania, wobec tego, że redakcja pism uzależniona jest od osoby, która je podpisuje. Zwłaszcza w starostwach często zdarza się, że pismo, które ma zasadniczo podpisać starosta, podpisuje inny urzędnik, gdyż starosta jest nieobecny albo zajęty. Urzędnik nie może wówczas podpisać z dodatkiem „p. o. starosty", gdyż nie pełni funkcji starosty, nie zachodzą też okoliczności pozwalające na podpis z oznaczeniem „z polecenia starosty", pozostaje zatem w myśl rozporządzenia tylko podpis z oznaczeniem „za starostę". Charakter sprawy zastrzeżonej do aprobaty i podpisu starosty nie pozwala

jednak na podpis z takim oznaczeniem, a poza tym pismo podpisane za starostę wymaga zwykle innej redakcji. Z tych względów przyjęło się w praktyce podpisywanie z dodatkiem „w. z.", nie przewidziane w rozporządzeniach. Jeśli wszakże chodzi o decyzje, zwłaszcza główne, będące wyrazem funkcji władczej w stosunku do obywateli, to co do pism, które mają być podpisane „za starostę", powstaje wątpliwość, jak należy je redagować. Redakcja w pierwszej osobie nie wydaje się w tym wypadku właściwa, redakcja zaś w trzeciej osobie („starostwo zezwala", „odmawia" i t. p.) nasuwa także zastrzeżenia wobec tego, że władzą uprawnioną do wydawania na zewnątrz decyzji, a zwłaszcza przyznawania lub odmawiania uprawnień, wydawania zarządzeń i t. p. jest nie starostwo lecz starosta, co powinno znajdować wyraz w piśmie. Z kwestią redakcji pism podpisywanych „za starostę" spotyka się praktyka dość często, gdyż dotychczas nie jest ona jeszcze ustalona. Trudności redakcyjne są dowolnie rozwiązywane. Między innymi powstają na tym tle trudności w opracowywaniu jednolitych schematów załatwień i brak dotąd jednolitej linii wytycznej, i to nie tylko w schematach opracowywanych w starostwach.

Obok względów natury wewnętrznej występują tu niemniej ważne względy zewnętrzne. Zakres uprawnień do podpisywania pism przez wicestarostów i referentów jest pozostawiony uznaniu starostów. Zależnie zaś od rozmiaru tych uprawnień, względnie zakresu spraw zastrzeżonych przez starostę do osobistego podpisu, pisma w tych samych sprawach, jednakie gatunkowo pod względem rodzaju i ważności, a nawet zagadnienia, mają w różnych starostwach, a często i w tym samym starostwie różną redakcję.

Dla powagi władzy i aktów urzędowych okoliczności te nie mogą być obojętne. To też wydaje się potrzebna zmiana odnośnych postanowień w kierunku ustalenia i ujednostajnienia redakcji i formy pism urzędowych. Forma, zwłaszcza gdy chodzi o pisma, które są wyrazem funkcji władczej w stosunku do obywateli, powinna być zależna nie od osoby podpisującej pismo, lecz od rodzaju sprawy załatwianej tym pismem. Różnolitości w redakcji pism tego rodzaju można by uniknąć przez zastrzeżenie ich do aprobaty i podpisu starosty, takiego jednak uregulowania spraw nie można brać pod uwagę i ze względu na obciążenie starosty (oraz wicestarosty) i ze względu na słuszną zasadę możliwie najszerszego zakresu samodzielnej decyzji referentów. Odrzucając więc takie rozwiązanie, należałoby zastanowić się, czy nie byłoby możliwym ustalenie zasad redakcji w taki sposób, by mogła ona być jednaka w pismach podpisywanych tak przez starostę, jak też i przez

innych urzędników z oznaczeniem „za starostę". Założeniu temu odpowiadałaby redakcja w trzeciej osobie. Wszystkie pisma wysyłane ze starostwa powinny mieć jednaki nagłówek „starosta". Wobec brzmienia art. 69 rozporządzenia o organizacji władz administracji ogólnej, stanowiącego, że starosta załatwia sprawy należące do jego kompetencji przy pomocy starostwa, wydaje się, że nie ma zasadniczych przeszkód do umieszczania takiego nagłówka i na pismach podpisywanych „za starostę".

Możnaby jednak także umieszczać na wszystkich pismach nagłówek „starostwo", zasadniczo bowiem należałoby położyć nacisk nie tyle na samą treść nagłówka, ile na to, by nagłówek był w pismach urzędowych zawsze jednaki.

Decyzje o charakterze rozstrzygającym, jak uprawnienia, zezwolenia, zarządzenia, nakazy i zakazy skierowane do ludności i t. p. powinny być redagowane w trzeciej osobie z użyciem w tekście słowa „starosta" (starosta postanawia, zezwala i t. p.), niezależnie od tego, czy podpisywałby je starosta, czy też inny urzędnik z dodatkiem „za starostę". Tylko pisma nie mające charakteru decyzji i zarządzeń zasadniczych redagowałoby się używając podmiotu „starostwo". Redakcja w pierwszej osobie pozostawałaby tylko dla sprawozdań urzędowych, zarządzeń do władz i organów podległych, zaproszeń na oficjalne zebrania i uroczystości, orzeczeń fachowych i t. p., w których wyraźnie musi być podkreślony charakter osobisty.

Wypowiedziane wyżej uwagi i wnioski w odniesieniu do starostw, odnoszą się też analogicznie do urzędów wojewódzkich.

Mgr. ANTONI ROBACZEWSKI

BUDŻETY MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH W OKRESIE 12.LECIA T. J. OD R. 1927/28 DO R. 1938/39

(Ciąg dalszy)

Dyskusja nad tym budżetem w Sejmie dotyczyła głównie spraw politycznych i organizacyjnych w związku z przeprowadzaną reorganizacją Ministerstwa. Wyrazem politycznego ustosunkowania się do Rządu było przyjęcie poprawki klubu P. S. L. „Piast", aby w Zarządzie Centralnym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zmniejszyć fundusz dyspozycyjny o 1.100.000 zł, t. j. z 2.100 000 zł do 1.000.000 zł. Zmniejszono w ten sposób preliminarz budżetowy do kwoty 184.407.320 zł.

W Senacie referował budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych *senator Bronisław Krzyżanowski* (P. S. L. „Piast"), który w mowie swej wygłoszonej przy rozprawie nad budżetem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych 8.III 1927 [1]) zaznaczył, że jako sprawozdawca budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych będzie się starał mówić krótko, a to z tego powodu, że referat *posła Rusinka* jest tak wyczerpujący, że jeżeli chodzi o oświetlenie poszczególnych pozycji, mało co można do jego wywodów dodać. Dochodzi w końcu *senator Krzyżanowski* do wniosku, że budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych jest bardzo skromny [2]). Z tematów stojących w związku z zagadnieniem oszczędności podnosi referent kwestię zespolenia władz i urzędów.

Do Senatu preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wszedł w kwocie 184 407.320 zł; w Senacie został przez przywrócenie zmniejszeń dokonanych w Sejmie podwyższony do kwoty 184 603.170 zł.

---

[1]) Sprawozdanie stenograficzne ze 150 posiedzenia Senatu z dn. 8 marca 1927 roku łam 39 i nast.

[2]) Łam 46 tegoż sprawozdania.

Tablica 5.

BUDŻET NA ROK 1927/28

Dział	NAZWA	Preliminowano	Projekt Komisji budżet Sejmu	Uchwała Sejmu	Uchwała Senatu	Ustawa Skarbowa	Wykonanie budżetu	+ więcej wykonanie budżetu w porównaniu z ustawą skarbową	procentowo
1	Zarząd Centralny . .	5.054.266	5.069.076	3.969.076	4.049.926	4.099.926	5.496.234	+ 1.396.308	4,3
2	Województwa i Starostwa	31.003.058	30.462 231	30.462.231	30.537 231	30.537.231	34.263.681	+ 3.726.450	11,6
3	Służba Zdrowia . . .	8.566.539	8.942.380	8.942.380	8.982.380	9.082.380	10.279.516	+ 1.197.136	3,7
4	Policja Państwowa . .	93.790.556	100.361.131	100.361.131	100.361.131	100 361.131	112.961.764	+12.600.633	39,0
5	Korpus Ochr. Pogranicza	39.629.552	38.592.229	38 592'229	38.592.229	38.592.229	51.538 676	+12.946.447	40,0
6	Główny Urząd Statyst. . .	1.931.684	2.041.529	2.041.529	2.041.529	2.041.529	2.475.444	+ 433.915	1,3
7	Urząd spr. mniejszości na Śląsku .	36 590	38.744	38.744	38.744	38.744	42.521	+ 3.777	0,01
	Razem .	180.012.245	185.507.320	184.407.320	184.603.170	184.703.170	217.057.836	+32.354.666	

Fundusz dyspozycyjny nie został przywrócony do poprzedniej wysokości.

Preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wobec zmian poczynionych przez Senat znalazł się powtórnie w Sejmie i ostatecznie po przyjęciu jednych, a odrzuceniu innych zmian przyjęty został w kwocie zł 184.703.170. Wykonanie budżetu za ten rok zamknęło się kwotą 217.057.836 zł.

Tablica 5 ilustruje zmiany w budżecie na r. 1927/28 od preliminarza do wykonania oraz wykazuje różnice w uchwalonym i wykonanym budżecie.

Widzimy tedy, że wykonanie budżetu było większe od uchwalonego o 32.354 666 zł. Szczególne zwiększenie wykazują dwa działy: a) Korpus Ochrony Pogranicza o 12.946.447 zł, procentowo 40% i Policja Państwowa o 12 600 633 zł, procentowo 39%. Zwiększenia obu tych działów wynoszą 25 547.080 zł, procentowo 80% całego zwiększenia.

W Korpusie Ochrony Pogranicza zwiększenia spowodowane zostały w wydatkach nadzwyczajnych na budowle na kwotę około 7 milionów złotych oraz we wszystkich innych paragrafach wydatków zwyczajnych w związku z dalszą organizacją Korpusu.

W Policji Państwowej główne zwiększenie—to 11.342.004 zł w § 1 uposażenie, spowodowane wypłaceniem jednorazowych zasiłków: mieszkaniowego i t. zw. 45% oraz zwiększono § 3 podróże służbowe i przesiedlenia o przeszło 1 milion złotych.

W Zarządzie Centralnym Ministerstwa zwiększania spowodowane zostały większymi prawie o 1 milion złotych aniżeli przewidziano wydatkami nadzwyczajnymi t. j. kosztami wyborów do Sejmu i Senatu, oraz nadbudową gmachu Zarządu Centralnego Ministerstwa.

W dz. 2 Województwa i Starostwa zwiększenie spowodowane zostało w głównej mierze uzyskaniem dodatkowego kredytu w § 1 uposażenie w kwocie 2.267.478 zł na wypłacenie jednorazowych zasiłków: mieszkaniowego i 45% oraz uzyskaniem dodatkowego kredytu, w § 8 inne wydatki w kwocie 506.300 zł koniecznego na udzielenie pożyczki 500.000 zł gminie Wielkie Hajduki na terenie Górnego Śląska dla uruchomienia piekarni mechanicznej, oraz potrzebę zlikwidowania nieprzewidzianych pretensji z wyroku sądowego.

W dz. 3 Służba Zdrowia poza nieznacznymi wydatkami w § 1 uposażenie, zwiększenia powstały wskutek potrzeby podniesienia kredytów na zwalczanie ostrych chorób zakaźnych, na walkę z alkoholizmem, na pomoc lekarską dla funkcjonariuszów państwowych oraz subwencję na budowę gmachu dla Warszawskiej Szkoły Pielęgniarstwa.

W dz. 6 Główny Urząd Statystyczny zwiększono kredyty na przeprowadzenie spisu zwierząt gospodarczych, na wydawnictwa oraz w § 1 uposażenie 773.917 zł na omawiane wyżej jednorazowe zasiłki.

Na zakończenie tego okresu budżetowego przeczytajmy, co o nim pisze w swoim sprawozdaniu Najwyższa Izba Kontroli.

Kasy

Przy kontroli specjalnych kas państwowych oraz kas specjalnych poborców większych braków kasowych nie ustalono.

Inwentarz i środki lokomocji

Przy kontroli w agendach Ministerstwa inwentarza biurowego w szeregu wypadków stwierdzono znaczne ilości inwentarza zbędnego, przenoszącego normalne potrzeby urzędów.

W wyniku interwencji Kontroli Państwowej w większości wypadków zbędny inwentarz zlikwidowano drogą sprzedaży bądź z licytacji publicznej, bądź z wolnej ręki dotychczasowym użytkownikom po uprzednim komisyjnym ustaleniu jego wartości.

Przy kontroli środków lokomocji (samochody i konie) nadmiaru tych środków w stosunku do istotnych potrzeb urzędów nie ujawniono. Zauważono tendencję do zwiększenia ilości środków lokomocji, usprawiedliwioną zresztą potrzebami życiowymi. Sprawa powyższa jest szczególnie aktualna dla agend policyjnych, które dotychczas nie są należycie wyposażone w niezbędną ilość mechanicznych środków lokomocji, jak to uznane zostało i przez ciała ustawodawcze. W tym stanie rzeczy

organa policyjne z konieczności dążyć musiały różnymi sposobami do zwiększenia ilości środków lokomocji, znajdujących się w ich posiadaniu.

Gospodarka materiałowa

W zakresie gospodarki materiałowej nadużyć względnie poważniejszych uchybień, połączonych ze stratą Skarbu Państwa, w okresie sprawozdawczym nie stwierdzono. Kontrola zarejestrowała w kilku wypadkach jedynie drobniejsze nadużycia lub nieprawidłowości, popełnione przez poszczególnych funkcjonariuszów, pociągniętych następnie do odpowiedzialności.

Gospodarka materiałowa urzędów na ogół dostosowana była do ustalonych prowizorycznie norm budżetowych na rozchód poszczególnych materiałów (opał, furaż i t. d.). Odchylenia pod tym względem zauważono jedynie w wypadkach sporadycznych.

Rachunkowość

Czynności rachunkowo-kasowe sprawozdawcze wykonywane były w okresie sprawozdawczym na ogół bez poważniejszych odchyleń od ustalonych terminów.

Przy kontroli rachunkowości stwierdzono jedynie sporadyczne uchybienia, polegające na nieprawidłowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych, na nienależytym księgowaniu dochodów i wydatków, na braku dowodów rachunkowo-kasowych, na nieprawidłowym sporządzaniu asygnacyj i innych odchyleniach od obowiązujących przepisów.

Ogólne uwagi

Podane w sprawozdaniu wyniki czynności rewizyjnych urzędów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w okresie 1927/28 r. stwierdzają brak poważniejszych nieprawidłowości połączonych ze stratami Skarbu Państwa.

Celem organizacji gospodarki na trwałych jednolitych podstawach niezbędne są ogólne przepisy, które by normowały postępowanie organów władzy państwowej w różnych dziedzinach tej gospodarki.

Jak zaznaczono w sprawozdaniu, nie zostały jeszcze wydane ani ogólne przepisy o zakupach i dostawach na rzecz Państwa wykonywanych, ani przepisy, normujące prowadzenie gospodarki opałowej i furażowej.

IV

Budżet na r. 1928/29.

Preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na r. 1928/29 wynosił ogólną sumę w wydatkach 223.465.105 zł, w poszczególnych działach następujące kwoty:

1	Zarząd Centralny	8.291.303
2	Województwa i Starostwa . .	35.858 867
3	Służba Zdrowia	11.579.941
4	Policja Państwowa . . .	111.290.780
5	Korpus Ochrony Pogranicza . .	53.517 414
6	Główny Urząd Statystyczny . .	2.881.731
7	Urząd dla spraw mniejszości na Śląsku	45.069
	Razem . .	223.465.105

Referentem budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Sejmie był poseł *dr Karol Polakiewicz* (B. B. W. R.). W bardzo gruntownym i szczegółowym referacie (druk sejmowy nr 80 część 7) zajął się poseł-referent omówieniem każdego z poszczególnych działów i zagadnień budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

O tendencjach oszczędnościowych tak pisze *poseł dr Karol Polakiewicz* w swoim sprawozdaniu [1]).

Obok celowości wydatków na racjonalność budżetu składa się ważny czynnik, t. j. zasada oszczędności. Tendencje oszczędnościowe nie mogą być tylko specjalnym obowiązkiem Komisji Budżetowej Parlamentu i Ministra Skarbu, oszczędność winna się stać naczelnym motywem w gospodarowaniu groszem publicznym wszystkich organów administracji. Wzmożenie tego poczucia wewnętrznej odpowiedzialności urzędników i pogłębienie woli do należytego spełnienia tego twardego obowiązku, wreszcie ścisła i dokładna kontrola uczynią budżety Państwa racjonalnymi. *Z pełnym uczuciem odpowiedzialności stwierdzić muszę, że przedłożony Wysokiemu Sejmowi preliminarz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych tendencje oszczędnościowe we wszystkich działach wykazuje* [2]). Przy rozpatrywaniu pod tym kątem widzenia przedłożonego nam preliminarza należy podkreślić, że budżet ten jest budżetem administracji ogólnej, a nie tylko budżetem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Zbudowany on jest na zasadzie zespolenia w województwach i starostwach 6 działów administracji a w szczególności rolnictwa, przemysłu i handlu, pracy i opieki społecznej, robót publicznych, wyznań religijnych i oświecenia publicznego, kultury i sztuki. W ten sposób Minister Spraw Wewnętrznych dostarcza aparatu administracyjnego do załatwienia spraw innych resortów bez możności wpływania na jednolitą politykę oszczędnościową.

Pomimo szeregu nowych zadań narzucanych Ministerstwu utrzymano się prawie w granicach etatów faktycznych z lat ubiegłych. Zwiększenie etatu urzędniczego Centrali o 7 powstało w związku z kreowaniem Wydziału aprowizacyjnego i Biura filmowego.

Na skutek zarządzeń, dotyczących uproszczeń w obrocie papierowym wewnątrz Ministerstwa, obieg papierowy pomimo znacznego wzrostu agend Ministerstwa zmalał o 28% w porównaniu z pierwszym kwartałem 1926 roku.

Zmniejszenie obiegu papierowego byłoby nieporównanie większe, gdyby nie znaczny wzrost korespondencji w okresie wyborów do Sejmu i Senatu.

Zarządzenia upraszczające obrót papierów w Ministerstwie, oraz reoganizacja kancelarii sprawiły, że personel kancelaryjny wynoszący w roku 1926 — 89 osób, w m 30 maszynistek, zredukowany został do 67 osób, w tym 18 maszynistek.

W kancelariach wprowadzono cały szereg uproszczeń, między innymi:

a) skasowano skorowidze w biurze informacyjno-podawczym;

b) skasowano rewersały i wzajemne pokwitowania wewnątrz Ministerstwa;

c) wprowadzono kartotekę zamiast dotychczasowych dzienników i skorowidzów.

---

[1]) str. 7 i następne.

[2]) podkreślenia moje.

W województwach i starostwach wprowadzono również wiele uproszczeń tak w zakresie obiegu papierów, jak i czynności kancelaryjnych.

Te uproszczenia w obrocie papierowym, na konieczność których Sejm zwraca uwagę, dały poważne wyniki oszczędności. Obieg aktów we władzach administracji ogólnej wynosił w 1927 roku około 11 milionów spraw załatwionych, a w tym nie są liczone dni komisyjne urzędników, w których byli zatrudnieni poza urzędem (komisje poborowe, klęski elementarne). Dni, przez które urzędnicy ci zaabsorbowani byli poza urzędem, da się ująć w cyfrę w około 50 tysięcy dni. W ten sposób wydajność pracy urzędników została wykorzystana w całej pełni.

W dziale II poważne różnice wywołały zwiększone dotacje i subwencje dla samorządu na terenie województw poznańskiego i pomorskiego, a wynoszące 1.200.000 złotych.

Preliminarz Służby Zdrowia w dz. III, jakkolwiek zwiększony o 1.304.000 zł, spowodowany głównie wydatkami na zwalczanie gruźlicy i walki z alkoholizmem, jest ogromnie oszczędny. Wydatki na zdrowotność publiczną wynoszą zaledwie 0.59% budżetu ogólnego. Musimy wziąć pod uwagę wydłużoną granicę wschodnią, zagrażającą Polsce przeniknięciem epidemii, niski poziom kulturalny ludności, przeludnienie mieszkań, konwencyjne zobowiązania wobec państw innych i pierwszorzędne znaczenie stosunków sanitarnych w Państwie ze względu na międzynarodowe stosunki gospodarcze i handlowe. Przy skromnej zdolności finansowej samorządów powiatowych i gminnych, nie pozwalających na rozszerzenie akcji sanitarnej, uznać należy, że kredyty w sumie 11.500.000 preliminowane na cele zdrowotne są wyrazem daleko posuniętych tendencji oszczędnościowych.

Prawie połowę wydatków części VII budżetu to 111.000.000, które przypada na służbę bezpieczeństwa. Wobec tego i łatwości, z jaką specjalnie przy policji wypowiada się opinię o konieczności redukcji, zadałem sobie więcej trudu, by sprawę tę dokładnie zbadać i wnioski swe Sejmowi przedłożyć. Poprzednik mój w referacie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dwukrotnie podkreślał w swym sprawozdaniu, że „broni istniejącej liczebności policji i przestrzega przed jej automatycznym redukowaniem", a wnioski te wysnuwał na podstawie przedłożonych danych o stosunku nasycenia policją w Polsce i w innych krajach i stosunku liczby policji do ludności i obszaru. Jak już mówiłem, zasada, by jeden policjant wypadał na 1000 mieszkańców po wsiach i jeden na 500 w miastach, nie została utrzymana i ogólny stan liczebności policji zmniejszył się ze względów oszczędnościowych w porównaniu z 1923 r. z 1013 oficerów i 36.180 szeregowych, 1551 urzędników i 794 funkcjonariuszów służby niższej na przewidzianych obecnie 900 oficerów, 30.795 szeregowych, 400 urzędników i 573 funkcjonariuszów służby niższej. Zmniejszona liczba policji tym bardziej uwydatnia się, jeżeli zwrócimy uwagę na wzrost ludności szczególnie w miastach, rozwinięcie się handlu i przemysłu i różnych specjalnych potrzeb. Stosunek ilościowy policji do ludności przedstawia się w tym roku w liczbie mniejszej, niż w zeszłym, na co oprócz normalnych przyczyn, jak wzrost ludności, wpłynęła ta okoliczność, że za podstawę tegorocznych obliczeń wzięto nowe dane statystyczne.

W zakończeniu swego bardzo wyczerpującego sprawozdania poseł referent stwierdza: [1])

---

[1]) Str. 33.

Komisja Budżetowa w przedłożeniu rządowym poczyniła szereg zmian po przeprowadzeniu długiej dyskusji. D y s k u s j a t a d o t y c z y ł a r a c z e j m o m e n t ó w p o l i t y c z n y c h i z a j m o w a ł a s i ę g ł ó w n i e k r y t y k ą d z i a ł a l n o ś c i M i n i s t e r s t w a S p r a w W e w n ę t r z n y c h w d z i a l e p r o w a d z e n i a p o l i t y k i w e w n ę t r z n e j i u d z i a ł u R z ą d u w w y b o r a c h [1]. Dlatego też jestem w trudnym położeniu, bo jako referent większości Komisji muszę odwołać się tak do Wysokiej Izby, jako też do członków Komisji Budżetowej, by poddali rewizji swe decyzje, powzięte często przypadkową większością. Jestem przekonany, że Wysoka Izba, stanąwszy na gruncie rzeczowym, przyzna Ministerstwu Spraw Wewnętrznych kredyty, umożliwiające przeprowadzenie ciężkich i rozległych zadań.

Wyrazem dyskusji głównie politycznej na Komisji budżetowej Sejmu było na wniosek posłów z „Wyzwolenia" i „P. P. S." skreślenie funduszu dyspozycyjnego, preliminowanego w wysokości 6 milionów złotych. Inne wnioski dotyczyły zmniejszenia kredytów na uposażenia, środki lokomocji i podróże służbowe i przesiedlenia.

Na plenum Sejmu preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wszedł z sumą ogólną 218.638.603 zł, zmiejszony zatem został w Komisji Budżetowej Sejmu w porównaniu z przedłożeniem rządowym o 4.826.502 zł.

Na plenum Sejmu dyskusja nad omawianym preliminarzem dotytyczyła głównie momentów politycznych.

Na zakończenie tej dyskusji zabrał głos poseł referent, *dr Karol Polakiewicz:*

Dyskusja przeprowadzona na plenum Wysokiej Izby nie przyczyniła się do wyświetlenia momentów ważnych z punktu widzenia budżetowego. Dlatego ja nie będę polemizował z szeregiem mówców, ani też nie będę odpowiadał na te wszystkie wywody, raczej natury politycznej, a nie budżetowej.

W Sejmie został zgłoszony cały szereg poprawek do preliminarza budżetowego, niektóre z nich zostały przyjęte, inne upadły. Upadła również poprawka Rządu o przywrócenie funduszu dyspozycyjnego.

Do Senatu preliminarz budżetowy wszedł z sumą ogólną 217.768.603 zł. W Sejmie uległ zatem dalszemu zmniejszeniu o 870.000 zł.

Referentem budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Senacie był *senator Stefan Boguszewski* (B. B. W. R.).

Senat postanowił przyjąć preliminarz budżetowy bez zmian, czemu dał wyraz sprawozdawca generalny budżetu *senator dr Marcin Szarski* (B. B. W. R), który równocześnie charakteryzował budżet przyjęty przez Sejm, mówiąc [2]):

---

[1]) podkreślenia moje.

[2]) Sprawozdanie stenograficzne z 4 posiedzenia Senatu dn. 20.VI 1928 roku, łam 20 i nast.

Słowem, wrażenie, które się odnosi po pobieżnym tylko przeglądnięciu uchwalonego przez Sejm budżetu, nie jest korzystne. Znacznej części tych zalet, które posiadał preliminarz rządowy, budżet uchwalony przez Sejm nie posiada. Jest to budżet, który stracił część swych rezerw, a więc elastyczność, a zawiera wydatki, chociaż może potrzebne, ale nie niezbędne, a więc takie, które ze względu na stan finansów nie powinny znaleźć w nim uwzględnienia. Stało się niestety inaczej, nad czym ubolewa Komisja Skarbowo-Budżetowa[1]).

Atoli budżet ten wpłynął do Senatu dopiero dnia 16 b. m. to jest zaledwie na dwa tygodnie przed upływem terminu prowizorium budżetowego. O gruntownym rozpatrzeniu i roztrząśnięciu budżetu w tym krótkim czasie nie może być oczywiście mowy, a cóż dopiero budżetu, w którym bez żadnej wątpliwości należałoby poczynić szereg i to wybitnych zmian. Oprócz tego Komisja Skarbowo-Budżetowa musiała się liczyć z przykrą ewentualnością, że choćby znaczna część poprawek Senatu została przez Sejm przyjęta, a jedna tylko w Sejmie została odrzucona, ale nie wystarczającą ilością głosów (11/20), to w myśl art. 24 regulaminu obrad Sejmu projekt ustawy skarbowej i budżetu upadłby w całości. W zupełnie podobnym położeniu znalazł się Senat przy uchwalaniu budżetu na r. 1924, także i wtedy Komisja Skarbowo-Budżetowa widziała się zniewoloną przedłożyć Senatowi wniosek o przyjęcie budżetu bez zmian. Komisja Skarbowo-Budżetowa stała więc przed dwiema alternatywami, albo poczynić w projekcie budżetu poprawki i narazić Państwo w danym a bardzo prawdopodobnym razie na zupełny brak budżetu, a więc uczynić koniecznym wniesienie do Sejmu zupełnie nowego budżetu, względnie prowizorium budżetowego, albo też z ciężkim sercem przyjąć uchwalony przez Sejm budżet bez zmian, by tym samym nie odraczać uchwalenia i tak spóźnionego budżetu. Z dwojga złego ostatnie jest bezwątpienia daleko mniejsze, zwłaszcza że dotychczasowa, słusznie bardzo surowa administracja budżetu, wykonywana przez Ministerstwo Skarbu daje zupełną gwarancję, że wykonanie tego budżetu w niczym nie naruszy równowagi budżetowej i silnie ufundowanego stanu finansów państwowych.

Z tych to, z punktu widzenia państwowego niesłychanie ważnych powodów, Komisja Skarbowo-Budżetowa występuje z wnioskiem o przyjęcie projektu ustawy skarbowej i preliminarza uchwalonego przez Sejm bez zmian.

Następnie *senator Miklaszewski* ze względu na to, że Komisja Skarbowo-Budżetowa z rzadką zgodnością, bo prawie jednomyślnie stanęła na stanowisku przyjęcia budżetu tak, jak go uchwalił Sejm, stawia wniosek formalny, aby połączyć dyskusję ogólną ze szczegółową, przez co oszczędzi się referatów, co do poszczególnych ministerstw i dyskusję się skróci.

Pomimo sprzeciwu niektórych senatorów, Senat przychylił się do wniosku *senatora Miklaszewskiego.* W ten sposób dyskusji szczegółowej nad poszczególnymi częściami preliminarza budżetowego w Senacie nie było. Budżet został przyjęty przez Senat bez żadnych zmian, tak jak wyszedł z Sejmu.

---

[1]) podkreślenia moje.

Wykonanie budżetu za ten rok zamknięto sumą 249.658.570 zł.

Tablica 6.

BUDŻET NA ROK 1928/29

Dział	NAZWA	Preliminowano	Projekt Komisji Budżetowej Sejmu	Uchwała Sejmu i Ustawa Skarbowa[1])	Wykonanie budżetu	+- więcej lub—mniej wykonanie budżetu w porównaniu z ustawą skarbową	Procentowo
1	Zarząd Centralny	8.291.303	2.280.429	2.280.429	7.497.813	+ 5.217.384	+16,3
2	Województwa i Starostwa . .	35.858 867	33.756.239	33.756.239	39 436 005	+ 5.679.766	+17,8
3	Służba Zdrowia .	11.579.941	16.014.941	16.014.941	14.807 084	— 1.207 857	— 3,8
4	Policja Państw. .	111.290.780	110.642.780	109.772 780	128 507.705	+18.734 925	+58,7
5	Korpus Ochrony Pogranicza . .	53.517.414	53.017.414	53.017.414	56.498.228	+ 3.480.814	+10,9
6	Główny Urząd Statystyczny . .	2.881.731	2.881.731	2.881.731	2.862 929	— 18.802	— 0,0
7	Urząd dla spraw mniejszości na Śląsku	45.069	45.069	45.069	48.806	+ 3.737	+0,01
	Razem .	223.465 105	218 638 603	217.768.603	249.658 570	+31.889.967	

Tablica 6. ilustruje zmiany w budżecie na r. 1928 29 od preliminarza do wykonania budżetu oraz uwidocznia różnice pomiędzy uchwalonym i wykonanym budżetem.

Z tablicy tej wynika, że wykonanie budżetu było w porównaniu z ustawą skarbową większe o 31.889.967 zł. W tej sumie 21.275.163 zł to kredyt otwarty przez Ministra Skarbu w myśl uprawnień zawartych w art. 5 ustawy skarbowej (Dz. U. R. P. nr 67, poz. 622 z 1928 r.) na wypłacenie funkcjonariuszom państwowym 15% dodatków do uposażenia. Pozostała kwota, wynosząca 10.614.804 zł, to wydatki rzeczowo-administracyjne, specjalne oraz nadzwyczajne. Przy rozważaniu dalszych różnic w wykonaniu zwiększenia wydatków na uposażenie wobec powyższego ogólnego omówienia pominę.

[1]) Komisja Skarbowo-Budżetowa Senatu ani też Senat nie poczyniły żadnych zmian w uchwale Sejmu, do ustawy skarbowej weszła zatem suma przyjęta przez Sejm.

Maksymalne zwiększenie, wynoszące 18.734.925 zł, procentowo 58,7%, wykazuje Policja Państwowa.

Maksymalne zaś zwiększenie w stosunku do kwoty ustalonej w ustawie skarbowej wykazuje dz. 1 Zarząd Centralny. Zwiększenie to wynosi 5.217.384 zł w stosunku do kwoty z ustawy skarbowej, procentowo około 230%.

Na zwiększenie to składa się przede wszystkim otwarty kredyt w sumie 4.500.000 na fundusz dyspozycyjny. Ustawa Skarbowa na okres 1928/29 nie przyznała kredytu na fundusz dyspozycyjny. Zgodnie jednak z ustawą z dnia 31 marca 1928 r. o prowizorium budżetowym na czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 419) Ministerstwo podjęło przewidzianą w § 10 łączną kwotę 1.500 000 zł oraz zgodnie z postanowieniami zawartymi w art. 3 tejże ustawy Rada Ministrów upoważniła Ministerstwo Skarbu do otwarcia dalszych kredytów w sumie 3.000.000 zł na fundusz dyspozycyjny, opierając się na tym, że zaszły okoliczności zmuszające do poczynienia w okresie prowizorium budżetowego takich jednorazowych wydatków.

Inne kredyty dodatkowe pozostałych działów przeznaczone były na następujące cele i potrzeby:

Kredyty zwyczajne:

a) na wypłatę funkcjonariuszom państwowym zwiększonych z dniem 1 stycznia 1929 r. dodatków mieszkaniowych w różnych działach budżetu . . . . 2.202 807 zł
b) na wypłatę 10% dodatku uposażeniowego dla funkcjonariuszów Korpusu Ochrony Pogranicza w sumie . . . . . . 1.380 000 zł
c) na wypłatę funkcjonariuszom Policji wynagrodzenia za pełnienie służby zewnętrznej w ciężkich warunkach atmosferycznych . 2 000.000 zł
d) na podróże służbowe i koszty przesiedlenia funkcjonariuszów Policji i Korpusu Ochrony Pogranicza . . . . . . 1.165.000 zł
e) na pomoc lekarską dla funkcjonariuszów państwowych . . 1.900.000 zł

Kredyty nadzwyczajne:

a) na obchód 10 rocznicy wskrzeszenia Państwa Polskiego . 910.000 zł
b) na akcję przeciwpowodziową . . . . . . 1.200.000 zł

W tym okresie Najwyższa Izba Kontroli nie stwierdziła również poważniejszych uchybień lub niedokładności. Czynności rachunkowo-kasowe władz i urzędów wykonywane były w okresie sprawozdawczym na ogół zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Przy kontroli rachunkowości stwierdzono jedynie w sporadycznych przypadkach drobne uchybienia nieprawidłowego księgowania, mylne obliczenia należności, brak dowodów i t. d., które w wyniku interwencji Kontroli Państwowej zostały przeważnie usunięte.

V

Budżet na r. 1929/30

Preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na r. 1929/30 wynosił ogólną sumę 233.487.868 zł, w wykonaniu budżet zamknął się sumą 248.731.075 zł, mniejszą od wykonania za r. 1928/29 o 927.495 zł, z tego też względu najogólniej tylko omówię budżet za ten okres.

Referentem budżetu w Sejmie był jak i w roku ubiegłym *poseł dr Karol Polakiewicz* (B B. W. R.), który w sprawozdaniu swoim (druk sejmowy nr 400 część 7) zaznaczył, że uwagi ogólne o preliminarzu budżetowym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w okresie bieżącym są znacznie krótsze, wobec tego, że starał się dać oświetlenie i ocenę tego budżetu w poprzednim sprawozdaniu.

Na plenum Sejmu w dniu 1 lutego 1929 roku zaznaczył [1], że Komisja Budżetowa Sejmu wprowadziła zmiany, zmniejszające wydatki o sumę 6.339.298 zł, między innymi skreślono cały fundusz dyspozycyjny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Sejm w trzecim czytaniu przyjął budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sumie ogólnej 235.221.157 zł, t. j. większej od preliminowanej przez Rząd o 1.733.289 zł; zatem nie zaaprobował zmniejszeń Komisji budżetowej, jednak funduszu dyspozycyjnego nie przywrócił.

Referentem budżetu w Senacie był *senator Karol Rolle* (B. B. W. R.). W wnikliwym sprawozdaniu swoim (druk senacki nr 10 część 7) *senator Rolle* między innymi zaznaczył:

Już ogólny rzut oka na tegoroczny preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych musi wywołać wrażenie, że jest to preliminarz niezbędnych konieczności państwowych; szczegółowy wgląd w pojedyńcze działy i pozycje pogląd ten w całości potwierdza [2].

Najbardziej atakowaną stroną każdej administracji jest kwestia etatów osobowych. Wydatki na cele personalne spotykają się zawsze z najsilniejszą krytyką, jako wydatki nieprodukcyjne, a obciążające poważnie gospodarstwo społeczne.

Wydatki na etaty osobowe w resorcie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych utrzymują się mimo rozrostu agend administracyjnych w ramach niezbędnych konieczności i zamykają się zasadniczo w granicach dotychczasowych.

W preliminarzu rządowym działu pierwszego jest wprowadzony fundusz dyspozycyjny w kwocie 6.000.000 złotych, fundusz, jaki każda władza naczelna admini-

---

[1]) Sprawozdanie stenograficzne z 43 posiedzenia Sejmu w dniu 1 lutego 1929 roku, łam 60.

[2]) podkreślenie moje.

stracji ogólnej posiadać musi na opędzenie wydatków, w budżecie przewidzieć się nie dających.

Po wyjaśnieniach, udzielonych przez p. Ministra Spraw Wewnętrznych na posiedzeniu Komisji Budżetowej Sejmu w dniu 27 listopada ubiegłego roku co do przeznaczenia i zużycia kwoty powyższej, celowość pozycji tej nie powinna być przez nikogo kwestionowana. Ponieważ Sejm ją skreślił, postawiony zostanie poniżej wniosek na reaktywowanie tego funduszu.

Fundusz dyspozycyjny jest koniecznością państwową i nie może paść pod wpływem ustosunkowania się politycznego tych i owych grup do Ministra Spraw Wewnętrznych. Jest tak samo wydatkiem realnym, jak wydatek na Korpus Ochrony Pogranicza, czy też na Policję Państwową. Jest on funduszem walki z dążnościami przeciw całości, czy trwałości Państwa i skreślenie całości tego funduszu przestaje już być aktem przeciw jednemu ministrowi wymierzonym, a godzi w bezpieczeństwo Państwa[1]).

Jeżeli słyszymy, że budżet okręgów komunistycznych, na jakie nasze Państwo jest podzielone, wynosi kwoty wkraczające w wiele milionów złotych rocznie, jak uzmysłowimy sobie, jakie strumienie złota płyną z wielu stron na akcję, zmierzającą do podważenia samodzielnego bytu Państwa, to kwota funduszu dyspozycyjnego 6.000.000 złotych, która ma zobojętnić wpływ tamtych dziesiątek milionów, jest słabą obroną mocnego faktu. Jak i ten odcinek zostawimy bez obrony, to zostawiamy wrota otwarte dla wroga, którego zwycięstwo pójdzie po gruzach naszego bytu państwowego.

W zakończeniu senator sprawozdawca zwrócił się do Wysokiej Izby Senackiej z następującymi słowy:

W tym stanie rzeczy nie wątpię, że Wysoka Izba w całości przedłożony preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na okres 1929/30 uchwali z następującymi zmianami:

W wydatkach budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych:

1) w dziale 1 wstawić § 10: „Fundusz dyscypozycyjny" z kwotą 6.000.000 zł.;

2) w dziale 2 § 3: „Podróże służbowe i przesiedlenia" podwyższyć o kwotę 556.960 złotych;

3) w tymże dziale § 6: „Wydatki biurowe" podwyższyć o 450.000 złotych.

Na plenum Senatu w dniu 7 marca 1929 roku [2]) *senator Rolle*, referując budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, mówił:

Podkreślam jeszcze raz, że budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ma charakter administracyjny i bezpieczeństwa publicznego, bo administracji niemal w całej rozciągłości poświęcone są rozchodowe działy 1, 2, 6, 7, które co do cyfr obejmują trochę więcej aniżeli 20% wydatków tego Ministerstwa, zaś działy 3, 4, 5 odpowiadają przeważnie trosce o bezpieczeństwo obywateli Państwa i wynoszą 80% tych wydatków. Jeżeli przypatrzymy się temu stosunkowi procentowemu i porów-

[1]) podkreślenia moje.

[2]) Sprawozdanie stenograficzne z 14 posiedzenia Senatu łam 42.

namy go z wydatkami określonymi w całym budżecie Państwa, to widzimy, że na wydatki ściśle administracyjne przypada nieco ponad 2%. W części administracyjnej jest to budżet naturalnie wyłącznie konsumpcyjny i spotykają ten budżet te same zarzuty, które zawsze się podnosi, gdy się mówi o administracji, że administracja jest zbyt liczna i zbyt kosztowna. W przeciwstawieniu do tych zarzutów pozwolę sobie stwierdzić, że budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych jest jeszcze w obecnych warunkach możliwie oszczędny i przez dłuższy szereg lat trudno spodziewać się, ażeby w tym budżecie jakiekolwiek oszczędności były poczynione, bo oszczędność w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, to jest zmiana organizacji administracji, a dopiero jako następstwo zmiany organizacji będzie oszczędność sił urzędniczych. Oba te momenty, to jest zmiana organizacji administracji i oszczędność sił, zajętych w administracji są z sobą sprzężone, a działać mogą tylko na długą metę.

W zakończeniu swego przemówienia zwrócił się *senator Rolle* do Senatu o przywrócenie funduszu dyspozycyjnego w wysokości preliminowanej t. j. 6 milionów złotych. Senat w głosowaniu imiennym fundusz dyspozycyjny przywrócił w pełnej wysokości, inne poprawki senatora referenta nie zostały przyjęte.

Budżet z poprawkami Senatu wszedł ponownie pod obrady Sejmu w dniu 25 marca 1929 roku. Komisja budżetowa Sejmu zaproponowała odrzucenie poprawki Senatu co do przywrócenia funduszu dyspozycyjnego. Sejm w głosowaniu imiennym poparł stanowisko Komisji, odrzucając fundusz dyspozycyjny.

Co do funduszu dyspozycyjnego zauważyć należy, że w budżecie na r. 1927/28 z równoczesnym zmniejszeniem funduszu z 12.100.000 do 1.000.000 zł, Senat przyjął poprawkę do p. I. art. 7 ustawy skarbowej opiewającą, że przeniesienia kredytów nie mogą być dokonywane na paragrafy obejmujące fundusze dyspozycyjne.

To ograniczenie przenoszenia kredytów na fundusze dyspozycyjne utrzymało się w ustawach skarbowych na r. 1928/29, 1929/30, 1930/31. W ustawie skarbowej na r. 1929/30 z tą tylko różnicą, że nie wymieniono w art. 7 tej ustawy § 10 dz. 1 części 7, t. j. funduszu dyspozycyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, gdyż jak wyżej powiedziałem, kredyt na ten fundusz w tym roku nie został przez ciała ustawodawcze przyznany.

W ustawie skarbowej na rok 1929/30—budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych figuruje w ogólnej sumie 235.221.157 złotych, w wykonaniu 248.731.075 złotych.

Tablica 7. ilustruje w sumie ogólnej zmiany, jakie budżet za omawiany rok przechodził.

Tablica 7

Preliminowano	Projekt Komisji budżetowej Sejmu	Uchwała Sejmu	Uchwała Senatu	Ostateczna uchwała Sejmu i ustawa skarbowa	Wykonanie
233.487.868	226.148.570	235.221.157	241,671.157	235.221.157	248.731.075

Z uwagi na to, że wykonanie tego okresu nie wykazuje w porównaniu z wykonaniem poprzedniego okresu szczególniejszych różnic, nie omawiam go bardziej wyczerpująco, co wyżej zaznaczyłem.

W sprawozdaniu Najwyższej Izby Kontroli ten okres budżetowy nie wyglądał gorzej od okresów poprzednich.

D. c. n.

UWAGI I WNIOSKI URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH

A. DO ROZPORZĄDZENIA Z DNIA 13 SIERPNIA 1931 (DZ. U. R. P. Nr 76 POZ. 611) DOT. URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH.

Ciąg dalszy

Do § 15.

X — Wątpliwości nasuwa termin „funkcjonariusz fachowy". Ze względu na definicję fachowości, podaną w art. 117. rozp. Prez. z 19 stycznia 1928, która nie jest oparta na wewnętrznie jednolitej zasadzie, przez co jest tworem dość sztucznym i może przyczynić się do powstania interpretacyj niepożądanych, w związku ze specjalnymi przepisami dla urzędników fachowych.

Do § 16.

IV — Część III. Zakres czynności i odpowiedzialności (obecny § 16, 17, 21 do 26, 28, 29, 30 ust. 1, 3 i 4 § 31 do 35). Dział ten (część III) powinien normować zakres czynności i odpowiedzialności wojewody, wicewojewody (z uwzględnieniem zasad w rozp. z 9.V 1935 r.), naczelników wydziałów, kierowników oddziałów, kierownika kancelarii i referentów, oraz sprawy zastępstwa tych urzędników.

Sprawy uregulowane w § 18, 19, 20, 27 ust. 2 i § 30 ust. 2, t. j. zakres aprobaty wojewody, wicewojewody (z uwzględnieniem zasad rozp. z 9.V 1935 r.), naczelników wydziałów i kierowników oddziałów— winny być uregulowane w szczegółowym podziale czynności w części „zakres aprobaty".

Zasady określone w rozp. z 9.V 1935 r. w spr. zastępstwa wojewodów należy (po odpowiednim przeredagowaniu) włączyć do tekstu rozporządzenia o org. urzędów woj.

Do § 17.

VI — Punkt 2) odpada, a w punkcie 4) dodać na końcu nowe zdanie: „Przewodnictwo w woj. komisji ziemskiej winno być z reguły powierzone naczelnikowi wydziału rolnego i ref. rol., a przewodnictwo w wydziale woj. w razie nieobecności wicewojewody — naczelnikowi wydziału samorządowego".

Wojewoda, czy wicewojewoda jest tak zaabsorbowany, że zawsze prawie przewodniczą zainteresowani naczelnicy, co należałoby wyraźnie ustalić.

XI — **W § 17 pkt. 2 ust. 2 należy skreślić.**

XIV — **1) punkt 2 „uzgadnia działalność urzędu wojewódzkiego z działalnością władz i urzędów niezespolonych";**

2) punkt 3 skreślić.

Uzgodnianie działalności wydziałów w obrębie urzędu woj. oraz działalność tego urzędu z działalnością władz i organów podległych — winno należeć do zakresu wicewojewody jako szefa org. urzędu. Punkt 3 zbędny, nie zawiera bowiem żadnego konkretnego postanowienia.

Do § 18.

VII — **Skreślić ustęp drugi.**

Tryb postępowania przy zbieraniu opinii o kandydatach do służby państwowej został tak dalece ujednostajniony, iż obecnie nie ma żadnych trudności w podpisywaniu tych pism przez naczelnika wydziału względnie kierownika oddziału bez obarczania tym wicewojewody.

XI — **Ustęp 2 § 18 otrzymuje brzmienie następujące: „Przedwstępne korespondencje informacyjne w tych sprawach aprobuje i podpisuje wicewojewoda".**

XII — **Skreśla się słowa „wyłącznej" oraz „i aprobacie", a nadto drugi ustęp tego §.**

XIV — **„Sprawy wynikające z uprawnień i obowiązków wojewody jako przedstawiciela Rządu, podlegają wyłącznej decyzji i aprobacie wojewody i załatwiane są w gabinecie wojewody".**

Ust. 2 bez zmian.

Zmiana reprezentant na „przedstawiciel" podyktowana jest koniecznością dostosowania nomenklatury do brzmienia art. 10 rozporządzenia z 22.X.36 r. (Dz. U. R. P. Nr 80 poz. 555).

Sprawy wynikające z uprawnień i obowiązków wojewody jako przedstawiciela Rządu powinny być powierzone specjalnej komórce w urzędzie wojewódzkim, jakim byłby gabinet wojewody.

XV — **W ustępie 2. po wyrazie „wicewojewodzie" dodać „lub innemu urzędnikowi".**

Do § 19.

VI — **Dodać w punkcie 14. lit. c) o brzmieniu: „dotyczą spraw fachowych nie podpadających pod kategorie spraw, wymienionych w punktach 1—13".**

Odnośnie § 19 wyłania się kwestia, czy nie należałoby zaniechać w ogóle precyzowania tych spraw, a zadowolić się treścią punktu 3-go § 17. Gdyby zatrzymano

zasadę szczegółowego wyliczania — należałoby dodać w tym § „decyzje i wnioski, dotyczące oznaczeń zarówno urzędników państwowych, jak i innych osób".

VII — Skreślić punkt 3.

Punktowi 9 nadać brzmienie: „decyzje i wnioski w spr. osobowych stanowisk samoistnych i kierowniczych oraz wnioski natury ogólnej przedkładane w spr. osobowych władzom centralnym".

Punkty 10, 11, 12a), 13 i 14 skreślić.

Wymienione uprawnienia przysługują z mocy rozp. z 9 maja 1935 r. w spr. zastępstwa wojewodów — wicewojewodzie.

IX — a) zmienić numerację z uwagi na wyeliminowanie treści punktu 3, 10, 11, 12a, 13 i 14.

§ 12 rozp. Min. Spr. Wewn. z 9.V 35 w spr. zastępstwa wojewodów, przekazujących wyeliminowane sprawy wicewojewodzie.

b) pkt. 2 otrzymuje brzmienie: „zatwierdzanie preliminarzy budżetowych powiatowych związków samorządowych oraz miast podlegających nadzorowi wojewody".

Ustawa z 23 III 33 (Dz. U. nr 35 poz. 294) o częściowej zmianie org. samorządu teryt.

c) dodać w końcu punktu 14 lit. a) . . . „lub zarządzenia, oparte na wskazaniach władz naczelnych, przy których wojewoda nie zastrzegł sobie wyraźnie aprobaty wzgl. decyzji".

Często wpływają zarządzenia władz centralnych, które nie budzą żadnych wątpliwości, a które trzeba bez dodatkowych zarządzeń ze strony wojewody podać natychmiast władzom podległym do wykonania.

XI — W § 19 należy skreślić dotychczasowe punkty 3), 11) 12) lit. a, 13) i 14), zmienić zgodnie z tym numerację pozostałych punktów, punktowi 9 nadać brzmienie następujące:

„9) decyzje w sprawach obsady stanowisk samoistnych i kierowniczych oraz wnioski w sprawach osobowych przedstawiane władzom centralnym", zaś pkt. 10 nadać brzmienie następujące:

„10) programy i plany, których realizacja wymaga kredytów budżetowych" oraz dodać nowy punkt o następującym brzmieniu:

. . . . . .) zmiany statutu organizacyjnego urzędu wojewódzkiego".

XII — W punkcie 2: zamiast: „liczących ponad 25.000 mieszkańców" wstawia się: „wydzielonych z powiatowego związku samorządowego".

Punkty 10 i 11 skreśla się.

W pkcie 12 skreśla się ustęp a.

Punkty: 13 i 14 skreśla się.

XIII — Wyłączyć: pkt. 3, 9, 10, 11, 12a, 13 i 14. Pkt. 9. nadać brzmienie: „decyzje oraz wnioski do władz centralnych w sprawie obsady stanowisk samoistnych i kierowniczych".

Zgodnie z postanowieniami rozp. z 9.V 1935 r. o zastępstwie wojewodów.

XIV — Wojewodzie winny być z reguły zastrzeżone następujące sprawy do aprobaty: 1) sprawy zasadnicze, dotyczące organizacji i trybu urzędowania urzędu wojewódzkiego i władz wojewodzie podległych, 2) projekty rozporządzeń wojewody, 3) opinie o nadsyłanych przez władze centralne projektach ustaw, rozporządzeń i zarządzeń o charakterze ogólnym, 4) sprawy zasadnicze dotyczące interesów obrony Państwa i spraw aprowizacyjnych, 5) udzielanie wskazań ze stanowiska politycznego, 6) sprawy, w których ministrowie wystosowali pismo do wojewody do rąk własnych, 7) sprawozdanie składane władzom centralnym, dotyczące spraw ogólnych lub większego znaczenia, oraz wszelkie wnioski natury zasadniczej, 8) decyzje w sprawach osobowych oraz wnioski w sprawach osobowych przedstawiane władzom centralnym.

Do decyzji: 1) zatwierdzanie preliminarzy budżetowych pow. związków komunalnych oraz gmin miejskich, liczących ponad 25.000 mieszkańców, 2) ostateczne sprawozdania w sprawach odpowiedzi na interpelacje poselskie, 3) sprawy, które były poruszane w prasie w oświetleniu ujemnym dla administracji, lub w których stawiane są zarzuty przeciw funkcjonariuszom podległym wojewodzie.

XV — Sprawy, przewidziane w pp. 2, 3, 10, 11, 13 i 15, należałoby przelać na wicewojewodę.

XVI — Dodać na końcu: sprawy wymienione w części I załącznika do pisma okólnego Min. Rol. i Ref. R. z 8.I 1934 r. (Dz. Urz. M. R. i R. R. z 1934 r. str. 135).

Do § 21.

VI — Należałoby dodać następujący ustęp końcowy: „Wojewoda może wyjątkowo w tych wypadkach ograniczyć zakres działania naczelnika wydziału, który go zastępuje, do spraw porządkowo-służbowych, przekazując prawo aprobaty i podpisywania korespondencji naczelnikom odnośnych wydziałów".

Uzasadnia to specjalność pewnych spraw i zarządzeń, z którymi tylko zainteresowany naczelnik wydziału jest obznajomiony, szybkość decyzji w tych sprawach i specjalna odpowiedzialność za ich załatwianie w myśl pewnych nieraz poufnych wskazówek i dyrektyw władz przełożonych.

VII — Wobec tego, że dalszy dział traktuje o uprawnieniach wicewojewody, przeto przed § 21 należałoby umieścić nagłówek „wicewojewoda". Począwszy od tego przepisu w kolejnym porządku wymienić przepisy §§ 1 do 11 rozp. z 9.V 35 r. w spr. zastępstw wojewody.

W dalszym ciągu wprowadzić przepis o następującym brzmieniu:

„§ . . . Wicewojewoda aprobuje w zasadzie ostatecznie następujące sprawy:

1) decyzje w sprawach osobowych oraz wnioski przedkładane w tym zakresie władzom centralnym z wyjątkiem stanowisk samoistnych i kierowniczych, jak również natury ogólnej;

2) dalej punkty 3, 10, 11, 12a, 13, 14, a) b) rozporządzenia.

Wobec tego przepisy §§ 21 i 22 należy skreślić.

Dział traktujący o naczelnikach wydziałów wskazanym jest zaopatrzyć w nagłówek: „Naczelnik Wydziału".

IX — W miejsce §§ 21—22 wstawić przepisy § 1 — 11 rozp. z 9. V 35 r. w spr. zastępstwa wojewodów.

XI — § 21 należy nadać brzmienie następujące:

„Zastępcą wojewody jest z urzędu wicewojewoda.

Za obecnym § 21 należy umieścić pełny tekst § 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 maja 1935 r. w sprawie zastępstwa wojewodów (Dz. U. R. P. z 1935 r. poz. 264) jako § 22:

dtto § 3 cytowanego rozporządzenia jako § 23
dtto § 4 „ „ „ § 24
dtto § 5 ust. 1 i 3 „ „ § 25 z tym, że zamiast słów na końcu ust. 3 „w § 1—3" należy wstawić „w §§ 21—24".

Za projektowanym § 25 umieścić § 6 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 maja 1935 r. w sprawie zastępstwa wojewodów (Dz. U. R. P. z 1935 r. poz. 264) jako § 26

dtto § 7 cytowanego rozporządzenia jako § 27
dtto § 8 „ „ „ § 28, zmieniając w tekście tego paragrafu cytowany § 7 na § 27
dtto § 9 cytowanego rozporządzenia jako § 29
dtto § 10 „ „ „ § 30
dtto § 11 „ „ „ § 31

Z kolei umieścić nowy § 32 w następującym brzmieniu:

„Do decyzji wicewojewody między innymi należą następujące sprawy:

1) zatwierdzanie planów lustracji podległych urzędów i zarządzeń lustracyjnych oraz ważniejszych zarządzeń polustracyjnych,

2) decyzje w sprawach osobowych z wyłączeniem obsady stanowisk samoistnych i kierowniczych oraz wniosków w sprawach osobowych, przedstawianych władzom centralnym,

3) preliminarze budżetowe roczne i wyjednanie kredytów dodatkowych,

4) ważniejsza korespondencja z urzędami Kontroli Państwa i Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz ważniejsze wnioski o skierowanie sprawy na drogę sądową,

5) sprawy sporne z innymi urzędami,

6) sprawy załatwiane w porozumieniu przez dwa lub więcej wydziałów, o ile porozumienia takiego nie osiągnięto,

7) zmiany szczegółowego podziału czynności urzędu wojewódzkiego,

8) instrukcje, okólniki i zarządzenia do władz podległych wojewodzie z wyjątkiem spraw o charakterze wyłącznie fachowym oraz z wyjątkiem instrukcji i okólników, które:

a) zawierają zarządzenia jednorazowe, nie budzące żadnej wątpliwości, np. przypomnienie potrzeby ścisłego stosowania dawniejszego okólnika,

b) zawierają bądź sprostowanie oczywistych pomyłek w poprzednich okólnikach, bądź wyjaśnienia ich postanowień zgodnie z aktami urzędu wojewódzkiego".

Dotychczasowy § 22 należy skreślić.

XII — §§ 21 i 22 skreśla się i w ich miejsce wstawia się nowych 11 paragrafów w brzmieniu rozp. M. S. Wewn. z 9 maja 1935 r. w spr. zastępstwa wojewodów (Dz. U. nr 38 poz. 264), przy czym skreśla się ustęp 2, § 5 tego rozp., a § 6 tego rozp. otrzymałby następujące brzmienie: „W razie nieobecności wojewody i wicewojewody lub gdy wicewojewoda nie pełni obowiązków służbowych, funkcje zastępcze spełnia jeden z wyznaczonych naczelników z resortu spraw wewnętrznych".

Nadto skreśla się § 12 i § 13 tego rozporządzenia.

XIV — W ustępie 1 po wyrazach „nie pełni obowiązków" dodać „szef gabinetu wojewody lub".

W ustępie 3 pozostawić tylko zdanie pierwsze.

XV — Ustęp drugi proponuje się skreślić, gdyż „starszeństwo służbowe" jest trudne do ustalenia z braku przepisów w tym względzie, jak również zniesienia „list starszeństwa".

C. d. n.

J. K.

ZAKRES DZIAŁANIA WŁADZ ADMINISTRACJI OGÓLNEJ ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM T. ZW. RESORTÓW NIEZESPOLONYCH

(Ciąg dalszy)

2. *Rozporządzenie Rady Ministrów z 17 XII 1936 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 kwietnia 1928 r. o stosunku służbowym, uposażeniu i zaopatrzeniu emerytalnym pracowników Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych (Dz. U. z 1937 r. poz. 30)*, którego wykonanie poruczone zostało Ministrowi Skarbu, jednym ze swoich przepisów zazębia o działalność władz administracji ogólnej, mianowicie przepisem § 66 ust. 11, posiadającym brzmienie następujące:

Przy przejazdach końmi lub samochodami zwraca się koszty na podstawie norm, ustalonych dla poszczególnych powiatów lub ich części przez naczelnego dyrektora. Normy te powinny być oparte na cenach za przejazdy końmi i samochodami istniejących w danej miejscowości i stwierdzonych przez odpowiednie władze.

Używając określenia „odpowiednie władze", prawodawca miał niewątpliwie na myśli władze gminne względnie powiatowe władze administracji ogólnej, jako najbardziej powołane do stwierdzania miejscowych cen za przejazdy końmi lub samochodami. Czynność tę wspomnianych władz można uważać za t. zw. pomoc prawną, jaką winny sobie świadczyć poszczególne władze i organa państwowe w stosunkach wzajemnych.

3. *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 23.XII 1927 r. o granicach Państwa w brzmieniu załącznika do obwieszczenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 22.I 1937 r (Dz. U. poz. 83)* zawiera w interesującej nas kwestii przepisy następujące:

Art. 2. (1) Przekraczanie granicy Państwa jest dozwolone tylko na zasadzie właściwych dokumentów i tylko na drogach celnych lub w punktach przejściowych, wyznaczonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu . . . lub też przez władze upoważnione do tego przez wyżej wymienionych ministrów.

Art. 5 . . . (4) Szerokość strefy nadgranicznej określają właściwe wojewódzkie władze administracji ogólnej w porozumieniu z odpowiednimi władzami celnymi i wojskowymi.

Art. 8 . . . (2) Wznoszenie nowych budowli wodnych nad wodami granicznymi . . . wymaga . . . uzyskania zezwolenia właściwego wojewody, wydanego w porozumieniu z naczelnikiem władzy celnej II instancji i dowódcą okręgu korpusu.

W sprawach ochrony granic władze administracji ogólnej działają w zasadzie z ramienia resortu spraw wewnętrznych. Jak widzimy z przytoczonych wyżej przepisów, zakres działania wojewódzkich władz administracji ogólnej doznał tu pewnego ograniczenia przez nałożony na te władze obowiązek uzgadniania swych zarządzeń z władzami skarbowymi i wojskowymi. Ponieważ władze celne i wojskowe nie należą—jak wiadomo—do władz bezpośrednio zespolonych, przeto przez wspomniane wyżej ograniczenie uległ tym samym również pewnemu ograniczeniu własny zakres działania władz administracji ogólnej.

4. *Rozporządzenie Ministra Skarbu z 26.II 1937 r. w sprawie wykonania ustawy o monopolu loteryjnym (Dz. U. poz. 134)* głosi m. in.:

§ 1. (1) Zezwolenia na urządzanie jednorazowych loterii fantowych na cele dobroczynności lub użyteczności publicznej wydają:

1) przy kapitale gry do 1.000 zł — właściwy urząd skarbowy akcyz i monopolów państwowych,

2) przy kapitale gry ponad 1.000 zł do 3.000 zł—właściwa izba skarbowa,

3) przy kapitale gry ponad 3.000 zł — Dyrektor Polskiego Monopolu Loteryjnego.

§ 2. (1) Zezwolenia na urządzanie loterii fantowych będą udzielane po porozumieniu się z właściwą władzą administracji ogólnej I instancji i po zasięgnięciu za jej pośrednictwem opinii o osobach, ubiegających się o zezwolenie na urządzenie loterii fantowej.

(2) O udzieleniu zezwolenia władza udzielająca zezwolenie każdorazowo zawiadomi właściwą władzę administracji ogólnej . . .

Odwrotnie niż w przypadku przytoczonym w punkcie poprzednim tutaj na organa resortu skarbowego został nałożony obowiązek uzgadniania swych decyzyj z powiatowymi władzami administracji ogólnej. Ponadto władze skarbowe zostały zobowiązane do komunikowania wydanych zezwoleń właściwym władzom administracji ogólnej; pod właściwą władzą administracji ogólnej należy zapewne rozumieć władzę równorzędną, jeżeli więc zezwolenie wydała izba skarbowa, to zawiadamia ona o tym urząd wojewódzki.

W zamian za przyznany władzom administracji ogólnej wpływ na podejmowane przez władze skarbowe decyzje obciążono powiatowe władze administracji ogólnej obowiązkiem współdziałania z władzami skarbowymi przez zbieranie dla władz skarbowych opinii o osobach, ubiegających się o zezwolenie na urządzenie loterii fantowej.

Pozostaje jeszcze do wyjaśnienia kwestia, z ramienia jakiego resortu działają w tych sprawach władze administracji ogólnej. Między loterią fantową a niektórymi formami zbiórek publicznych istnieje tak wielkie pokrewieństwo, że nieraz trudno w praktyce odróżnić, czy ma się do czynienia ze zbiórką czy też loterią fantową. Według ustawy z 15.III 1933 r. o zbiórkach publicznych (Dz. U. poz. 162) udzielanie zezwoleń i wykonywanie nadzoru nad zbiórkami należy do administracji spraw wewnętrznych. Niewątpliwie więc i czynności władz administracji ogólnej wynikające z przytoczonych wyżej przepisów o loterii fantowej należy zaliczyć do administracji spraw wewnętrznych.

5. *Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości z 16.III 1937 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. poz. 173)* zawiera m. in. przepisy następujące:

§ 8. Kasa obowiązana jest ogłosić w dzienniku urzędowym związku założycielskiego, a w braku tegoż w dzienniku urzędowym właściwego województwa . . . wyciąg ze statutu . . .

§ 19. (1) Uchwała organu stanowiącego związku założycielskiego o założeniu kasy oszczędności wraz ze statutem podlega zatwierdzeniu władzy nadzorczej, po zasięgnięciu opinii właściwego wojewody, z którym w tym zakresie współdziała wydział wojewódzki (izba wojewódzka).

§ 39. . . . (2) Decyzję władzy nadzorczej, zarządzającej lub zatwierdzającej likwidację kasy, należy ogłosić w dzienniku urzędowym właściwego województwa. . .

§ 44. (1) Nadzór państwowy nad kasami oszczędności sprawuje Minister Skarbu, działający w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

(2) W granicach . . . bezpośredni nadzór nad kasami sprawuje właściwy związek kas oszczędności . . .

§ 46. (1) Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych może spełniać kontrolę nad kasami oszczędności niezależnie od kontroli, wykonywanej przez związki kas oszczędności . . .

Jak stwierdziliśmy w części pierwszej niniejszej pracy (wydanie broszurowe z 1935 r., strona 174), w przypadku komunalnych kas oszczędności zachodzi pewnego rodzaju współwładztwo Ministra Skarbu i Ministra Spraw Wewnętrznych, które — w razie wykorzystania uprawnienia zawartego w art. 71 dekretu o komunalnych kasach oszczędności — może być zdekoncentrowane na władze skarbowe II instancji

i wojewódzkie władze administracji ogólnej. Częściowym refleksem tej konstrukcji są przytoczone wyżej przepisy § 44 ust. (1) oraz § 46.

Omawiane rozporządzenie wykonawcze poszło jednak w zasadzie po linii rozgraniczenia kompetencyj władz skarbowych i władz administracji ogólnej oraz przyznania komunalnym kasom oszczędności i ich związkom daleko idącej samodzielności.

Wypada jeszcze wspomnieć, że Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wydał obwieszczenie z 16.IV 1937 r. w sprawie ogłoszenia statutu wzorowego dla komunalnych kas oszczędności (Mon. Pol. Nr 100 poz. 148).

6. *Rozporządzenie Ministra Skarbu z 15.II 1937 r wydane w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa i Ref. Rolnych oraz Spraw Wewnętrznych o klasyfikacji gruntów pod wodami (Dz. U. poz. 246)* głosi m. in:

§ 1. Czynności związane z klasyfikacją gruntów pod wodami zamkniętymi . . . przeprowadzą klasyfikatorzy powiatowych komisji klasyfikacyjnych na podstawie projektów klasyfikacyjnych, sporządzonych przez rzeczoznawców . . .

§ 2. (1) Przed sporządzeniem projektu klasyfikacyjnego rzeczoznawca winien zapoznać się:

1) z orzeczeniami wojewódzkiej władzy administracji ogólnej o utworzeniu obwodów rybackich na wodach otwartych;

2) z orzeczeniami powiatowej władzy administracji ogólnej;

3) z opracowaniami właściwych organów władzy, służącymi za podstawę do wydania orzeczeń o podziale wód otwartych na obwody rybackie;

4) z operatami technicznymi przy księgach wodnych w starostwach . . .

§ 5. Tereny przeznaczone pod budowę stawów zostaną zaklasyfikowane jako grunty pod wodami, o ile władza wodna udzieliła już zezwolenia na założenie stawów.

Ustawa z 26.III 1935 r. o klasyfikacji gruntów dla podatku gruntowego (Dz. U. poz. 203) powołała do życia powiatowe komisje klasyfikacyjne — w siedzibie właściwego urzędu skarbowego, wojewódzkie komisje klasyfikacyjne — w siedzibie właściwej izby skarbowej oraz Główną Komisję Klasyfikacyjną — przy Ministerstwie Skarbu. Udział przedstawicieli władz administracji ogólnej w komisjach klasyfikacyjnych nie został przewidziany.

Mimo to powołane wyżej rozporządzenie wykonawcze przewidziało pewnego rodzaju współdziałanie komisyj klasyfikacyjnych z władzami administracji ogólnej, przytoczone bowiem przepisy §§ 2 i 5 nakazują opierać projekty klasyfikacyjne na orzeczeniach powiatowych i wojewódzkich władz administracji ogólnej. Wypada nadmienić, że chodzi w niniejszym przypadku o orzeczenie wspomnianych władz, wy-

dawane w zakresie **administracji rolnictwa i reform rolnych.**

7. *Rozporządzenie Ministra Skarbu z 31.III 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Rolnictwa i Ref. Rolnych o wymiarze i poborze państwowego podatku gruntowego (Dz. U. poz. 250)* posiada cały szereg przepisów, przewidujących współudział organów samorządu terytorialnego i władz administracji ogólnej przy wymiarze i poborze państwowego podatku gruntowego. Ograniczymy się przeto do przytoczenia tylko niektórych z tych przepisów, oczywiście najbardziej typowych dla omawianego przez nas zagadnienia.

§ 24. (1) Wymiaru państwowego podatku gruntowego dla poszczególnych jednostek podatkowych indywidualnych i zbiorowych dokonują właściwe urzędy skarbowe.

(2) Rozkładu podatku, wymierzonego na podatkowe jednostki zbiorowe, pomiędzy poszczególnych uczestników jednostek zbiorowych dokonują zarządy gmin...

§ 32. (1) Od wyznaczonego przez zarząd gminy pańtwowego podatku gruntowego służy poszczególnym uczestnikom podatkowej jednostki zbiorowej prawo wniesienia odwołania za pośrednictwem zarządu gminy do właściwego urzędu skarbowego . . .

§ 36. (1) Zarządy gmin ponoszą odpowiedzialność za należyte i terminowe przeprowadzenie rozkładu państwowego podatku gruntowego pomiędzy poszczególnych uczestników podatkowych jednostek zbiorowych.

(2) Urzędy skarbowe sprawują nadzór nad czynnościami zarządów gmin w zakresie rozkładu państwowego podatku gruntowego w podatkowych jednostkach zbiorowych.

§ 82. (1) Postanowienia w sprawie zwolnienia od podatku osad, objętych postępowaniem scaleniowym lub powstałych w wyniku scalenia, wydają urzędy skarbowe na skutek zawiadomień właściwych władz administracji ogólnej.

(2) Władze administracji ogólnej obowiązane są zawiadamiać właściwe urzędy skarbowe o wyborze lub wyznaczeniu rady uczestników scalenia bądź o zaniechaniu scalenia.

§ 90. Urzędy skarbowe obowiązane są zawiadamiać właściwe związki samorządowe o wszelkich zmianach wymiaru państwowego podatku gruntowego.

§ 95. Pobór państwowego podatku gruntowego wraz z dodatkiem samorządowym . . . porucza się zarządom gmin.

§ 111. (1) Naczelnicy urzędów skarbowych lub delegowani przez władzę skarbową urzędnicy przeprowadzają w zarządach gmin . . . kontrolę rachunkowo-kasową . . .

Przytoczone przepisy wnoszą do poruszanego przez nas problemu szereg ważnych i nader charakterystycznych momentów. Przepis § 95 poruczył zarządom gmin pobór państwowego podatku gruntowego.

W ten sposób przyznano zarządom gmin charakter organu wykonawczego władz skarbowych.

Dalej, w myśl § 24 ust. 2 zarządy gmin otrzymały uprawnienie rozkładania podatku na poszczególnych uczestników jednostek zbiorowych. Ponieważ od takiej czynności zarządów gmin przyznano w § 32 stronom prawo odwołania się do właściwych urzędów skarbowych, przeto zarządy gmin stały się w tych sprawach instancją administracyjną.

W logicznej konsekwencji takiego stanu rzeczy przyznano władzom skarbowym prawo nadzoru nad działalnością zarządów w tym zakresie (§ 36) oraz z tym związane prawo dokonywania kontroli (§ 111). W rezultacie zarządy gmin zostały w sprawach państwowego podatku gruntowego zupełnie podporządkowane władzom skarbowym i to podporządkowane bezpośrednio z pominięciem oficjalnych władz nadzorczych, przewidzianych przez ustawę z 23 III 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. poz. 294).

Wreszcie, o ile chodzi o przepis § 82, to daje on wyraz współdziałaniu władz administracji ogólnej z władzami skarbowymi, przy czym władze administracji ogólnej występują w tym przypadku w zakresie administracji rolnictwa i reform rolnych.

8. *Rozporządzenie Ministra Skarbu z 9.IV 1937 r. w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Rolnictwa i Ref. Rolnych w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22.IV 1927 r. o rozbudowie miast (Dz. U. poz. 267)* zawiera m. in. przepisy następujące:

§ 6 . . . Dla ustalenia ceny szacunkowej oraz stwierdzenia zbędności dla potrzeb Państwa gruntów i zabudowań . . . będą powoływane przez Ministra Spraw Wewnętrznych komisje szacunkowe i komisje dla stwierdzenia zbędności tych nieruchomości . . .

§ 7. W skład komisji szacunkowej wchodzą przedstawiciele:

1) wojewody (komisarza rządu na m. st. Warszawę) — jako przewodniczący,

2) izby kontroli,

3) izby skarbowej.

. . . . .

§ 8. Grunty państwowe, przeznaczone na cele budowlano-mieszkaniowe, będą odstępowane gminom miejskim drogą sprzedaży lub na prawie zabudowy.

Przy ustalaniu ceny sprzedażnej lub czynszu, opłacanego z tytułu prawa zabudowy, przyjęta będzie za podstawę cena szacunkowa odstępowanych gruntów, ustalona przez komisję szacunkową.

§ 9 . . . Na przelew prawa własności i na ustanowienie prawa zabudowy zezwala Minister Skarbu . . .

Minister Skarbu może upoważnić Bank Gospodarstwa Krajowego do zawierania i odstępowania w imieniu Skarbu Państwa od umów . . .

Z punktu widzenia omawianego przez nas zagadnienia odpowiednie zaszeregowanie komisyj szacunkowych i komisyj orzekających o zbędności nieruchomości dla potrzeb Państwa nie jest rzeczą łatwą. Komisje te bowiem powołuje Minister Spraw Wewnętrznych i przewodniczy im delegat wojewody, a ustalenia i orzeczenia tych komisyj stanowią podstawę dla powzięcia decyzji przez Ministra Skarbu lub przez Bank Gospodarstwa Krajowego działający z upoważnienia Ministra Skarbu. Również względy merytoryczne wskazują na zachodzącą w niniejszym przypadku dwoistość, chodzi tutaj przecież o przekazywanie gruntów skarbowych na rzecz gmin miejskich, a więc w zasadzie o przesunięcie z dziedziny administracji skarbowej do administracji spraw wewnętrznych.

W tym stanie rzeczy ewentualne zakwalifikowanie czynności wojewódzkich władz administracji ogólnej, wynikających z omawianego rozporządzenia, jako współdziałania z administracją skarbową nie wyczerpywałoby istoty sprawy. Takiemu stwierdzeniu stałby zresztą na przeszkodzie fakt mieszanego składu wspomnianych wyżej komisyj. O ile przeto nie dopatrzymy się tu pewnego rodzaju zespolenia bezpośredniego, to pozostałaby nam do przyjęcia hipoteza zespolenia pośredniego, a to w oparciu o przepis art. 14 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej. Jednak powołany art. 14 mówi o osobistym uczestnictwie i przewodnictwie wojewody na posiedzeniach kolegialnych organów administracyjnych na obszarze województwa, ponieważ zaś przytoczony przepis § 7 przewiduje wyraźnie przedstawiciela wojewody jako przewodniczącego komisji, a nie samego wojewodę, więc hipoteza zespolenia pośredniego nie da się również utrzymać. Najwięcej przeto prawdopodobną wydaje się być koncepcja pewnego — acz specyficznego — rodzaju zespolenia bezpośredniego.

(C. d. n.)

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Karalność złożenia cudzego podpisu na dokumencie nawet za zgodą podpisanego (art. 191 k. k.).

Karalnym jest umieszczenie cudzego podpisu na dokumencie chociażby za zgodą podpisanego. Przedmiotem ochrony działu XXVIII „Przestępstwa przeciwko dokumentom" jest bezpieczeństwo obrotu publicznego.

Przepis art. 191 k. k. jest przepisem szczególnym w stosunku do przepisu art. 187 k. k. i jak ten ostatni przepisem formalnym.

Karalność złożenia na dokumencie cudzego podpisu zachodzi niezależnie od zgody podpisanego i jakichkolwiek intencji sprawcy (np. niezależnie od tego czy działał on w zamiarze pokrzywdzenia innej osoby, czy też bez tego zamiaru, dla osiągnięcia korzyści materialnych lub osobistych, czy też działał nie w tym celu i t. d.) (19.VIII 37 Nr 3 K. 519/37).

Tajemnica spowiedzi jako niezwalniająca od zeznań duchownego religii mojżeszowej (rabina) (art. 101 lit. a k. p. k.).

Religia mojżeszowa nie zawiera żadnej czynności religijnej, któraby mogła być utożsamiana ze spowiedzią, czyli z wyznaniem przed kapłanem swych grzechów i otrzymaniem rozgrzeszenia, udzielonego mocą władzy kapłańskiej, a przeto zwierzenie dokonane przez wyznawcę tej religii przed rabinem nie podpada pod przepis lit. a art. 101 k. p. k. Przepis lit. a art. 101 k. p. k., zakazujący przesłuchiwania jako świadka duchownego, co do faktów ujawnionych na spowiedzi, nie zawiera żadnego wskazania, do jakich wyznań religijnych się odnosi, z drugiej zaś strony przepis ten, jako wyjątkowy, nie może ulegać wykładni rozciągłej i nie może więc być stosowany do wyznań uznanych przez Państwo, których przepisy wewnętrzne nie ustanawiają instytucji spowiedzi (14.VI 37 Nr 1 K. 454/37).

Sprostowanie.

Do orzeczenia z dnia 7.VI 1937 r. nr 2. K. 369/37 w sprawie pojęcia „czynności urzędowej", zamieszczonego w nr 24 „Gazety Administracji" z r. ub. wkradł się błąd, w tytule bowiem oraz w treści powołano się na § 20 zamiast § 24 Tymcz. instrukcji dla Policji Państwowej.

St. Czerwiński

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

Nadanie obywatelstwa — zakres wniosku strony.

Załatwiając podanie o nadanie obywatelstwa polskiego (art. 8 ust. z 20.I 1920 r. Dz U. poz 44) władza nie ma obowiązku przeprowadzania badań w tym kierunku, czy stronie nie służy już obywatelstwo z mocy prawa (art. 2 ustawy), chociażby w uzasadnieniu swego wniosku o nadanie strona powoływała się na takie okoliczności, które mogą uzasadnić także wniosek o stwierdzenie posiadania obywatelstwa (teza własna red).

N. T. A. oddalił, jako nieuzasadnioną, skargę na odmowne orzeczenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w przedmiocie nadania obywatelstwa, w której to skardze zarzucono władzy, iż nie stwierdziła ona nabycia przez skarżącego obywatelstwa z mocy prawa. Przy tym Trybunał ustalił, że zarówno w pierwotnym podaniu jak w odwołaniu skarżący domagał się wyraźnie nadania mu obywatelstwa, w aktach zaś brak jakiejkolwiek podstawy do przyjęcia, że skarżący miał na myśli stwierdzenie nabycia obywatelstwa z mocy samego prawa, a tylko mylnie sformułował swój wniosek (Z nieopubl. wyroku z 5 I 1938 I. rej. 5969/36).

Uchylenie decyzji z art. 99 post. adm.

Nierozpoznanie przez władzę prośby strony o uchylenie decyzji, przewidziane w art. 99 rozp. Prezydenta Rzplitej z 22.III 1928 (Dz. U. poz. 341) nie narusza praw strony (Teza)

Kilkakrotne podania skarżącego o uchylenie prawomocnego już orzeczenia o pozbawieniu obywatelstwa polskiego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych potraktowało jako prośbę o wznowienie postępowania i oddaliło ze względu na brak warunków.

Na orzeczenie to została wniesiona skarga do N. T. A., w której skarżący podniósł, iż domagał się nie wznowienia postępowania, lecz orzeczenia w trybie art. 99 post. adm., przy czym władza pozwana nie rozpoznała sprawy w tym trybie, przez co poniósł on szkodę.

N. T. A., rozważając skargę, wyszedł z założenia, że skoro decyzje określone w art. 99 mogą być przez władze uchylane lub zmieniane tylko z urzędu, to stronie nie służy ani prawo ubiegania się o uchylenie lub zmianę, ani nawet prawo ubiegania się, aby władza prośbę rozpoznawała. W konsekwencji Trybunał uznał za niemożliwe interpretowanie w stosunku do art. 99 a contrario przepisów art. 103 post. adm. (Wyrok z 9.III. 1937 I. rej. 1955/35).

W. Czapiński

KRONIKA

ADMINISTRACJA

Postępowanie z bronią skonfiskowaną. Minstwo Spraw Wewn. pismem okólnym z 26.II b. r. Nr AP-38-18 podało urzędom podległym odpis wydanego za zgodą Minstwa zarządzenia wojewody warszawskiego z 28.I 1938 r. Nr OB. 1-8 w sprawie postępowania z bronią skonfiskowaną — do wiadomości i ewentualnego wydania analogicznego zarządzenia, które by miało moc obowiązującą do czasu definitywnego unormowania tego zagadnienia przez Minstwo Spraw Wewn.

Wspomniane zarządzenie wojewody postanawia, co następuje:

1) Skonfiskowaną broń i amunicję wojskową oraz materiały wybuchowe prócz zwykłego prochu myśliwskiego winni starostowie pod rachunkiem i za potwierdzeniem odbioru (p. pkt 7, ustęp 6) przesyłać do właściwych składnic uzbrojenia.

2) Materiały wybuchowe oraz pociski — niewypały artyleryjskie, winny być niszczone lub usuwane przez specjalistów, delegowanych przez władze wojskowe.

3) Inną broń i amunicję należy podzielić na broń zdatną i niezdatną do użytku.

Broń i amunicję zdatną do użytku, jak również broń starożytną lub też mającą wartość muzealną należy przesłać do urzędu wojew. w terminach półrocznych na 1.I i 1.VII.

4) Broń niezdatną do użytku i jej części (szmelc) należy sprzedawać z przetargu jako szmelc, przy czym uprzednio należy przedsięwziąć kroki w celu zupełnego uczynienia tej broni i jej części nie zdatnymi ani do użytku, ani do naprawienia.

5) Czynności związane z przeprowadzeniem przetargu załatwia komisja gospodarcza starostwa. O mającym się odbyć przetargu należy na 14 dni przedtem zawiadomić Okr. Izbę Kontroli.

6) Z czynności przeprowadzenia przetargów, sprzedaży z wolnej reki lub ostatecznego zniszczenia winny być sporządzone protokóły. Kwotę uzyskaną ze sprzedaży należy wpłacić do kasy urzędu skarbowego na dochód budżetu M. S. Wewn.

W zakończeniu wspomniane zarządzenie podaje szczegółowe zasady, jakie należy przestrzegać przy przechowywaniu i przesyłaniu broni oraz amunicji i materiałów wybuchowych.

Zmiana wyznania w rejestrach mieszkańców. Wszelkie zmiany w życiu (lub w stanie) obywatela, dotyczące danych zawartych w rejestrze mieszkańców, powinny być w myśl rozp. o ewid. i kontroli ruchu ludności zgłaszane do gminnych biur ewidencji ludności. Dotyczy to zarówno zmian w stanie rodzinnym i cywilnym obywateli jak i zmiany obywatelstwa, wyznania i t. p. W szczególności jeżeli chodzi o zmianę wyznania, obowiązek ten ciąży nie tylko na zainteresowanych obywatelach, lecz i na odpowiednich urzędnikach stanu cywilnego.

W ramach postanowień obowiązujących kodeksów cywilnych oraz rozporządzeń i okólników z zakresu rejestracji stanu cywilnego zmiana wyznania powinna być nadto rejestrowana:

1. na obszarze woj. środkowych i wschodnich rejestrację zmiany wyznania prowadzą pow. władze adm. ogólnej, przy czym po dokonaniu tej rejestracji władze te są obowiązane powiadomić o zaszłym fakcie właściwą gminę (biuru ewidencji ludności), jak i urzędnika stanu cywilnego tego wyznania, z którego dany obywatel wystąpił;

2. na obszarze woj. południowych zmiana wyznania winna być zgłoszona przed powiatową władzą adm. ogólnej, która — po dokonaniu rejestracji — powiadamia o zaszłym fakcie przełożonego lub duszpasterza opuszczonego kościoła albo stowarzyszenia religijnego niezależnie od zawiadomienia właściwego ze względu na miejsce sporządzenia aktu urodzenia urzędnika stanu cywilnego, a nadto gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania interesowanego;

3. na obszarze woj. zachodnich rejestracja zmiany wyznania dokonywana jest przez sądy grodzkie miejsca zamieszkania interesowanego, przy czym sądy te obowiązane są przesłać odpis sporządzonego protokółu zarządowi gminy kościelnej opuszczonego przez daną osobę wyznania.

Ponieważ zagadnienie rejestracji zmiany wyznania jest przedmiotem szczególnego zainteresowania władz naczelnych, przeto dla zebrania i właściwego wykorzystania odnośnego materiału Minstwo Spraw Wewn. okólnikiem Nr 7 z 8.II r. b. zarządziło, co następuje:

1) powiatowe władze adm. og. na obszarze woj. środkowych, wschodnich i południowych winny przestrzegać ściśle postanowień co do powiadamiania gminy miejsca zamieszkania interesowanej osoby o zgłoszonej przez nią zmianie wyznania niezwłocznie po przyjęciu takiego zgłoszenia;

2) niezależnie od powyższego gminne biura (referaty) ewidencji ludności na całym obszarze Rzplitej wzmogą w granicach swoich możliwości nadzór nad dopełnianiem przez obywateli obowiązku zgłaszania (meldowania) w gminie zmiany wyznania, niedopełnienie tego obowiązku zostało zagrożone sankcją karną;

3) gminne biura ewidencji ludności założą niezwłocznie specjalną statystykę osób zmieniających wyznanie, obejmującą wszystkie przypadki zmiany wyznania, jakie zaszły od 1.I 1938 i jakie zajdą w przyszłości. Techniczną stronę rozwiązania tego zagadnienia w poszczególnych gminach pozostawia Ministerstwo samym gminom i bezpośrednim władzom nadzorczym.

4) co kwartał, a mianowicie w dniach 1.IV, 1VII, 1.X i 1.I każdego roku będą sporządzać gminy wykazy statystyczne osób zmieniających wyznanie wedle specjalnego wzoru i przesyłać bezpośrednio do Ewidencji Centralnej w Minstwie Spraw Wewn.; wykazy te powinny być przesyłane tylko wówczas, gdy w danej gminie zajdą i zostaną zgłoszone w ubiegłym kwartale przypadki zmiany wyznania, w przeciwnym zaś razie żadnych zawiadomień przedkładać nie należy.

Uproszczenie sprawozdawczości z inspekcji wojewódzkiej. W dążeniu do odciążenia urzędów podległych od obowiązku nadsyłania Ministerstwu różnego rodzaju periodycznych sprawozdań i wykazów—Mnstwo Spr. Wewn. okólnikiem nr 8 z 24.II r. b. zarządziło skasowanie niektórych sprawozdań w zupełności, odnośnie zaś innych niektórych sprawozdań zmniejszenie ilości przedkładanych egzemplarzy z dwóch na jeden.

Załatwianie spraw budowlanych. Władze, powołane do udzielania pozwoleń na budowę częstokroć nie spełniają należycie swego zadania, gdyż z jednej strony przewlekają załatwianie spraw, z drugiej strony utrudniają stronom uzyskanie pozwoleń na budowę przez stawianie nieistotnych żądań i warunków, nie znajdujących oparcia w obowiązujących przepisach.

Ponieważ tego rodzaju postępowanie może ujemnie wpłynąć na rozwój ruchu budowlanego w najbliższym sezonie budowlanym i nawet spowodować jego zahamowanie, przeto Mnstwo Spr. Wewn. pismem okólnym z 22.II r. b. nr BB. 1-41/38 zarządziło: 1) by sprawy pozwoleń na budowę były załatwiane bez jakiejkowiek zwłoki i zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz 2) by prośby o pozwolenia na budowę, które wpłynęły do władz albo wpłyną w czasie najbliższym, były rozpatrzone przed rozpoczęciem sezonu budowlanego i w żadnym razie nie później, jak do 31.III r. b.

Ceny cegły. W związku ze zbliżającym się nowym sezonem budowlanym Mnstwo Spr. Wewn. pismem okólnym z 22.II r. b. nr Apr. 54/5-14 zwróciło się do wojewodów oraz komisarza Rządu na m. st. Warszawę o uchylenie ich zarządzeń o wyznaczeniu cen cegły w roku ubiegłym. Jednocześnie mają wojewodowie — wobec uspokojenia się na rynku cen artykułów budowlanych — wstrzymać się z wyznaczaniem cen cegły w nadchodzącym sezonie.

Kształtowanie się cen cegły ma być pozostawione zasadniczo wolnej konkurencji, a tylko w przypadkach oczywistej spekulacji mają wojewodowie po wykorzystaniu wszystkich innych środków (jak bezpośrednie konferencje z producentami i t. p.) przedstawić Ministerstwu szczegółowo umotywowane wnioski o wyrażenie przez Mnstwo zgody na wyznaczenie cen cegły.

Wysokość pośmiertnego w razie pozostawienia przez zmarłego majątku. Minstwo Spraw Wew. pismem okólnym z 25.IV b.r. nr GB-14/5 podało do wiadomości i stosowania władzom podległym następ. wyja-

śnienia Minstwa Skarbu w sprawie wysokości pośmiertnego w razie pozostawienia przez zmarłego majątku:

Art. 20 rozp. Prez. Rzplitej z 28.X 1933 o uposaż. funkc. pań. przyznaje pośmiertne w wysokości 3 miesięcznego ostatnio pobranego przez zmarłego uposażenia, żonie, dzieciom lub rodzicom zmarłego; innym osobom przyznaje się zwrot rzeczywiście poniesionych i udowodnionych kosztów pogrzebu do wysokości pośmiertnego należnego rodzinie, o tyle o ile zmarły nie pozostawił majątku wystarczającego na pokrycie tych kosztów.

W tym stanie rzeczy należy — rozpatrując roszczenia „innych osób" o zwrot kosztów pogrzebu — stwierdzić przede wszystkim, czy po zmarłym pozostał majątek i w jakiej sumie. Jeśli suma majątku wystarczy całkowicie na pokrycie kosztów pogrzebu — zwrotu tych kosztów nie przyznaje się. Jeśli suma majątku jest mniejsza od wysokości kosztów pogrzebu — przyznaje się różnicę pomiędzy sumą majątku a dopuszczalną wysokością poniesionych kosztów pogrzebu, jeśli wreszcie zmarły nie pozostawił żadnego majątku — przyznaje się zwrot kosztów pogrzebu w całkowitej ustawowo dopuszczalnej wysokości.

Odznaczenia cudzoziemskie. Minstwo Spraw Wew. pismem okólnym z 24.II 38 r. nr Pers. 801/82 poleciło władzom podległym nadesłanie do 15.III b. r. wszystkich tych próśb o wyjednanie zezwoleń P. Prez. Rzplitej na przyjęcie odznaczeń cudzoziemskich, nadanych przed wejściem w życie ustawy z 9.IV 1936 (Dz. U. poz. 251), t. j. przed 1.V 1936, które zostały przyjęte przez urzędy do 1.VII 1937 r.

Sposób obliczania należności za środki przewozowe na rzecz wojska. Minstwo Spraw Wew. pismem okólnym z 11.II b. r. nr Wojsk Ł. 2/3 podało do wiadomości władz podległych rozkaz Minstwa Spraw Wojsk. z 6.II b. r. nr 1002 Og./P. w sprawie nowego obliczania należności za środki przewozowe (konne) na rzecz wojska w czasie pokoju.

Rozkaz ten uzgodniony został z Minstwem Spraw Wew. i należy go stosować przy ustalaniu w porozumieniu z władzami wojskowymi stawek wynagrodzenia za środki przewozowe (konne) na rzecz wojska.

1) Stawki wynagrodzenia powinny być ustalone wyłącznie za czas zajęcia środka przewozowego, przy czym powinny być określone za czas: a) do 6 godz., b) od 6 do 12 godz., c) od 12 do 24 godz., d) od 24 do 36 godz.

2) Do czasu zajęcia środka przewozowego należy doliczać czas zużyty od chwili opuszczenia stałego miejsca zamieszkania do chwili powrotu do tegoż miejsca.

3) Czas zużyty do stawienia się na wyznaczone miejsce i powrotu do stałego miejsca zamieszkania należy obliczać, przyjmując za podstawę szybkość poruszania się 7 km na godzinę.

4) Stawki powinny obejmować koszty utrzymania środka przewozowego, wyżywienia obsługi oraz zwierząt.

5) By zbliżyć się do rzeczywistej równowartości świadczenia — należy przewidzieć 25% zwiększenia stawek na okres intensywnych robót rolnych, gdy popyt na środki przewozowe wzmaga się.

6) Zróżniczkowanie stawek wg stref (warunków lokalnych) jest pożądane, natomiast zróżniczkowania w zależności od stopnia wykorzystania środka przewozowego (z ładunkiem lub bez) nie należy stosować.

Zarządzenie niniejsze obowiązuje przy ustalaniu stawek na r. 1938 i lata następne. Jeżeli jednak na r. 1938 stawki zostały już ustalone w myśl poprzednich wytycznych, wówczas nowe zasady należy stosować, poczynając od r. 1939.

SAMORZĄD

Interpretacja art. 53 ustawy samorządowej. Min. Spr. Wewnętrznych pismem z 22.II 1938 r. SS. 3/48-1 wyjaśniło, co następuje: art. 53 ustawy samorządowej z 23.III 1933 zawiera przepisy dotyczące zaopatrzenia emerytalnego zawodowych członków zarządu gminy oraz pozostałych po nich wdów i sierot. Przepisy te sprowadzają się do następujących zasad:

1) zaopatrzenie emerytalne (odprawa) zawodowych członków zarządu gminy (wdów i sierot) ma być takie, jak pracowników gminy (ust. (4) art. 53 cyt. ustawy);

2) jeżeli gmina nie uregulowała sprawy zaopatrzenia emeryt. pracowników, zaopatrzenie emerytalne zawodowych członków zarządu gminy (wdów i sierot) ma być uregulowane odrębną uchwałą rady gminy, powziętą przed dokonaniem wyboru zawodowych członków zarządu gminy; uchwała ta uzyskuje moc prawną po zatwierdzeniu przez wojewodę przy współudziale z głosem stanowczym wydziału wojewódzkiego (ust. (5) art. 53 cyt. ustawy);

3) przepisy zawarte w ust. (6) art. 53 stanowią, iż zaopatrzenie emeryt. zawodowych członków zarządu gminy nie może być mniejsze od norm tamże wskazanych. A więc zarówno w przypadku, o którym mowa w ust. (4), jak i w przypadku, o którym mowa w ust. (5) art. 53—zaopatrzenie emerytalne zawodowych członków zarządu gminy nie może być mniejsze od omawianych norm.

Z przepisów powyższych wynika, iż wysłużenie w danej gminie 10 lat nie jest warunkiem koniecznym do uzyskania przez zawodowego członka zarządu gminy prawa do zaopatrzenia emeryt. i o tym, czy warunek taki istnieje decydują w konkretnym przypadku albo przepisy emerytalne dla pracowników gminy, albo—w braku takich przepisów—uchwała rady, normująca zaopatrzenie emerytalne zawodowych członków zarządu gminy. Natomiast przepis wprowadzający dłuższy okres służby w danej gminie aniżeli 10 lat byłby sprzeczny z ust. (6) art. 53 ustawy samorządowej.

Również podniesiona kwestia, czy lata pracy zaliczone do wysługi emeryt. przez radę gminy w myśl ust. (6) art. 53 uzasadniają roszcze-

nie do emerytury, czy też mają wpływ jedynie na wysokość zaopatrzenia, zależy od obowiązujących danego zawodowego członka zarządu przepisów lokalnych wzgl. uchwały rady.

Co do składek emeryt. przekazanych gminie na czas poprzedniej służby zawodowego członka zarządu gminy, Ministerstwo podkreśla, iż składki te w żadnym przypadku zwracane ubezpieczonemu być nie mogą, chociażby ubezpieczony zrezygnował z zaliczenia mu do wysługi emerytalnej lat służby, której te składki dotyczą. Stanowisko to wypływa z zasady obowiązkowego ubezpieczenia, które nie zależy od woli zainteresowanych.

Rozporządzenie gruntami wspólnymi. Wobec podnoszonych z terenu wątpliwości: 1) kto jest uprawniony do uczestnictwa na „zebraniach uprawnionych", zwoływanych w przedmiocie rozporządzenia gruntami wspólnymi oraz 2) kto ustala, jakie grunty wspólne objęte są tabelą likwidacyjną, Min. Spr. Wewn. w porozumieniu z Min. Rol. i Ref. Rol. pismami z 21.X 1937 r. SS. 50/429-16 i z 24.II 1938 r. SS. 50/429-20 wyjaśniło, co następuje: ustawa samorządowa z 28.III 1933 r., jak to stwierdzają postanowienia art. 25 i 80, nie naruszyła „stosunków prywatno-prawnych, w szczególności praw własności, użytkowania i innych praw rzeczowych, przysługujących bądź pojedyńczym mieszkańcom gromad, bądź ich grupom lub ogółowi członków dotychczasowych gromad", przy czym „prawa majątkowe dotychczasowych członków gromady lub grup tych członków, wynikające z aktów nadawanych, tabel likwidacyjnych i innych tytułów prawnych, uprawnieni członkowie gromady wykonywają za pomocą zebrania uprawnionych i sołtysa (podsołtysa), który przewodniczy na zebraniu i wykonywa jego uchwały".

Do zakresu spraw, o których mowa powyżej, stosuje się nadal postanowienia o organizacji gubernij Królestwa Polskiego, zawarte w art. 271 p. 2 z uwagą 3, p. 10 i 11 oraz art. 274 p. 1. Z powyższego wynika, że „zebranie uprawnionych" jest niczym innym jak zebraniem dawnej gromady stanowej, do artykułów którego (niezależnie od tego czy było to zebranie włościan, czy t. zw. mieszczan-rolników), należało m. in. — zgodnie z postanowieniami art. 271 ust. sam. gm. (Zb. pr. ces. ros. t. II wyd. 1892 r. kont. w latach 1906, 1910, 1912 i 1913 Org. Zarz. Gub. Król. Pol. Dz. V) — „rozporządzanie kawałkami gruntów do wioski należącymi, we wspólnym użytkowaniu włościan będącymi i nie stanowiącymi własności pojedyńczych gospodarzy".

Stosownie do przepisów art. 274 cyt. ustawy sam. gm. do ważności uchwał stanowiących w sprawach związanych z rozporządzeniem gruntami wspólnymi, potrzebna jest zgoda przynajmniej 2/3 wszystkich uprawnionych do głosowania na zebraniu gromadzkim czyli na obecnym „zebraniu uprawnionych". Uprawnionymi zaś do głosowania na wspomnianym zebraniu gromadzkim (zebraniu uprawnionych)—w myśl art. 267 tejże ustawy są wszyscy pełnoletni gospodarze należący do składu gromady wioskowej (rozumieć należy oczywiście dawną gromadę stanową) i zamieszkali we własnych swoich domostwach, przy czym włościanki (gospodynie), posiadając osady tabelowe i prowadzące go-

spodarstwo na własną rękę, mają prawo uczestniczyć w zebraniach gromadzkich na równi z innymi gospodarzami.

Z powyższego wynika zatem, że w imieniu osady tabelowej, uprawnionej do korzystania z gruntów wspólnych wskazanych na omawianym tu zebraniu gromadzkim ma prawo występować tylu pełnoletnich gospodarzy, ilu w obrębie danej wsi zamieszkuje we własnych domach i może być zaliczonych w poczet dawnej gromady stanowej (wioskowej).

Nie dotyczy to jednak spraw podziału gruntów wynagrodzenia zasłużebnościowego, wydzielonego na wspólną własność osad tabelowych, uprawnionych do korzystania ze zniesionych służebności. Podział ten dokonany być może jedynie na podstawie uchwały powziętej stosownie do przepisów art. 44 rozp. Prez. R. P. z 1.II 1927 r. (Dz. U. poz. 74) przez przedstawicieli osad tabelowych, przy czym, w myśl postanowień art. 3 i 4 tego rozp., w imieniu każdej osady tabelowej występuje jeden przedstawiciel. Zagadnienie, kto może być przedstawicielem osady tabelowej, regulują szczegółowo wspomniane wyżej przepisy.

Nadmienić wreszcie należy, że ustalenie w każdym poszczególnym przypadku kto ma prawo głosu na zebraniu gromadzkim, decydującym o podziale gruntów wspólnych, należy do zakresu działania starosty (komisarza ziemskiego), do którego w myśl postanowień art. 67—85 włącznie oraz art. 86 ust. org. włośc. (zb. pr. ces. ros. t. IX kont. 1913 r. osobn. dod. ks. 9), art. 31 cz. 3 rozp. Prez. R. P. z 11.VII 1932 (Dz. U. poz. 622) i art. 14 p. d) rozp. Prez. R. P. z 27. X. 1933 r. (Dz. U. poz. 635) należy rozpatrywanie, poświadczanie i zatwierdzanie odnośnych uchwał gromadzkich.

Co do pytania 2. Min. Spr. Wewn. wyjaśniło, iż zebrania uprawnionych (zebrania gromadzkie) powinny być w sprawach rozporządzania gruntami wspólnymi zwoływane oddzielnie dla każdej jednostki tabelowej. Niemożność ustalenia w obecnej chwili, które grunty wspólnie objęte są poszczególnymi tabelami nie przeszkadza zwołaniu tych zebrań.

Wspomniane wyżej ustalenie może być dokonane albo w drodze sądowej, albo też w toku postępowania administracyjnego, związanego z podziałem gruntów wspólnych. W tym ostatnim przypadku starosta (komisarz ziemski), przeprowadzający odpowiednie dochodzenie, ma możność posiłkowania się aktami o urządzeniu ziemskim włościan, przechowywanymi w Archiwum Skarbowym w Warszawie. Akta te wypożyczone mu być mogą za pośrednictwem Min. Rol. i Ref. Rol. W pierwszym jednak rzędzie starosta (komisarz ziemski), w razie istnienia pomiędzy poszczególnymi grupami uprawnionych (gromadami, jednostkami tabelowymi) sporów dotyczących gruntów wspólnych, powinien żądać od zainteresowanych przedstawienia świadków oraz przedłożenia dokumentów (np. odpisów i odrysów z akt przechowywanych w Archiwum Skarbowym), niezbędnych do niewątpliwego ustalenia, które mianowicie grunty wspólne objęte są poszczególnymi tabelami. W razie niemożności przedłożenia takich dokumentów i świadków, spór pomiędzy poszczególnymi grupami zainteresowanych rozstrzygnięty być może jedynie na drodze normalnego postępowania sądowego, albo

też — w razie istnienia odpowiednich okoliczności — na drodze postępowania sądowego, przewidzianego art. 5 rozp. Prez. R. P. z 14.III 1928 r. (Dz. U. poz. 299), a wszczętego na skutek wystąpienia stron interesowanych lub też na wniosek starosty (komisarza ziemskiego).

Kwalifikacje naukowe pracowników samorządowych. W związku z zapytaniem jednego z urzędów wojewódzkich w sprawie interpretacji przepisów §§ 14 i 19 rozp. Prezydenta R. P. z 30.XII 1924 o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników zw. komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państw. (Dz. U. poz. 1073) — Min. Spr. Wewn. wyjaśniło (Nr SS-40/130), iż nie może uznać za właściwe stosowanie rozszerzającej interpretacji wymienionych przepisów przy ocenie, czy pracownik samorządowy posiada ukończone wykształcenie średnie, czy też wyższe. Szczególnie zaś przy stosowaniu przepisu § 19 omówionego rozporządzenia byłoby niewłaściwe stosowanie interpretacji rozszerzającej, skoro już samo zastosowanie § 19 stanowi uprzywilejowanie pracownika. Rozszerzająca interpretacja mogłaby w tych przypadkach faktycznie doprowadzić do nieuzasadnionego szerokiego stosowania wyjątków, zamieniając w ten sposób wyjątek na zasadę.

Zdaniem Ministerstwa — przy ocenie w konkretnym przypadku, czy pracownik ma ukończone wykształcenie średnie, czy wyższe — należy kierować się przepisami obowiązującymi w tym zakresie w służbie państwowej.

Na konkretne zapytania urzędu wojewódzkiego Ministerstwo wyjaśniło, co następuje:

1) absolwent Wydziału Samorządowego Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie, posiadający złożony egzamin ogólny lub dyplom ogólny, który nie posiada jeszcze dyplomu zawodowego — nie może być uważany za posiadającego wyższe wykształcenie;

2) posiadanie świadectwa szkolnego uważanego za równoznaczne ze świadectwem uzyskania wykształcenia średniego w myśl przepisów regulujących to zagadnienie w państwowej służbie cywilnej—może być uważane za posiadanie wykształcenia średniego w rozumieniu § 14 — omawianego wyżej rozp.;

3) ukończenie Kursu Administracji Komunalnej przy Wolnej Wszechnicy Polskiej nie może być uważane za uzyskanie średniego wykształcenia.

Egzamin na sekretarza gminnego. Min. Spr. Wewn. wyjaśniło, (Nr SS. 40/65-14), iż ukończenie dziewięcioklasowej Polskiej Szkoły Wydziałowej w Katowicach należy uznać za wypełnienie warunku wykształcenia, określonego w § 1 pkt. 1) lit. a) rozp. Min. Spr. Wewn. z 27.II 1934 r. w sprawie kwalifikacji sekretarzy gminnych (Dz. U. poz. 144). Jak bowiem wynika z § 6 pkt. 6) rozp. Rady Min. z 8.XI 1929 r. o zakładach naukowych i egzaminach szkolnych wystarczających do osiągnięcia stanowiska urzędniczego w państwowej służbie cywilnej — w brzmieniu rozporządzenia Rady Ministrów z 17.X 1932 (Dz. U. poz. 791)

świadectwo ukończenia tej szkoły uważa się za dowód wystarczający do stwierdzenia wykształcenia średniego.

W sprawie stypendiów dla dzieci niezamożnych rolników. Odpowiadając na skierowane do Min. Spr. Wewn. zapytanie, czy stypendia dla dzieci niezamożnych rolników mogą być przyznane także innym, wybitnie uzdolnionym uczniom, Ministerstwo wyjaśniło pismem z 19.II 1938, Nr SS. 53/44-55, że stypendia powstałe zgodnie z wytycznymi pisma okólnego Min. Spr. Wewn. z 29.VIII 1936, Nr SS. 53-49-1 (Dz. Urzęd. Min. Spr. Wewn. Nr 21 z 30.VII 1936) przeznaczone są wyłącznie dla dzieci niezamożnych rolników, przy czym kandydatów na te stypendia wybierają kierownictwa publ. szkół powszechnych w sposób, określony instrukcją dołączoną do okólnika Min. W. R. i O. P. z 6.VIII 1936, Nr II. P.-5162/36 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6 z 7.VIII 1936).

Bezpłatny przewóz drewna na kolejach do budowy szkół powszechnych w woj. poleskim, nowogródzkim i wileńskim. Minister komunikacji wydał zarządzenia dyrekcjom okręgowym kolei państwowych w Radomiu i w Warszawie dokonywania bezpłatnie przewozów drewna budulcowego, pochodzącego z lasów państwowych, przeznaczonego do budowy szkół powszechnych im. Marszałka J. Piłsudskiego na terenie województwa nowogródzkiego i poleskiego. Również wobec niedokończenia budowy szkół im. Marszałka J. Piłsudskiego w woj. wileńskim (Dyrekcja Okręgowa K. P. w Wilnie), został przedłużony bezpłatny przewóz drewna dla szkół budowanych w tym województwie, przyznany w listopadzie 1936 r., do czasu wykończenia budowy tych szkół.

Darmowe przewozy powinny być dokonywane na podstawie zaświadczeń, stwierdzających cel i pochodzenie drewna. Zaświadczenia te będą wystawiały wymienione dyrekcje okręgowe kolei państwowych w porozumieniu z kuratoriami okręgów szkolnych wileńskiego i brzeskiego.

POLICJA

Kurs specjalny szeregowych, kandydatów na stanowiska podoficerskie w służbie ogólnej. Na podstawie zarządzenia Min. Spr. Wewn. z 31.I 38 r. komendant główny P. P. rozkazem nr 742 pkt I zarządził otwarcie dn. 4.III r. b. przy Szkole Oficerów w Warszawie 3. miesięcznego kursu specjalnego szeregowych, kandydatów na stanowiska podoficerskie w służbie ogólnej. Na kurs powołano 43 szeregowych.

Zakończenie kursu szeregowych kandydatów na kurs oficerski. Dnia 25.II o godz. 10 odbyło się w Szkole Oficerów P. P. w Warszawie zamknięcie 9 i pół miesięcznego kursu specjalnego szeregowych kandydatów na kurs oficerski. Kurs ukończyło 59 st. posterunkowych, z których 27 otrzymało dekrety na przodowników. Zamknięcia kursu dokonał szef sztabu Komendy Głównej P. P. insp. Kozolubski.

Instrukcja o dozorze nad osobami warunkowo zwolnionymi z odbywania części kary pozbawienia wolności. W rozkazie nr 741 komendant główny P. P. ogłosił szczegółową instrukcję dla policji o dozorze nad osobami warunkowo zwolnionymi z odbywania części kary pozbawienia wolności.

Prostowanie nieścisłości w miesięcznych wykazach przestępczości. Z codziennej praktyki jednostek policyjnych wiadomo, że ilość zgłoszeń o przestępstwach, otrzymywanych przez te jednostki od różnych osób, nie odpowiada prawdzie.

Aby uniknąć tego na przyszłość, komendant główny P. P. rozkazem nr 742 pkt. III polecił:

1) każda jednostka policyjna, która zestawia wykazy przestępczości, winna po stwierdzeniu, że zamieszczone w wykazie przestępstwo nie miało miejsca, natychmiast wysłać w ślad za wykazem przestępczości odpowiednie sprostowanie;

2) jednostka policyjna wyższej instancji, która otrzyma sprostowanie przed wysłaniem wykazu przestępczości władzy przełożonej, winna poprawić go odpowiednio. Jeżeli wykaz już jest wysłany, należy sprostowanie wysłać w ślad za wykazem;

3) po upływie roku, wraz z ostatnim wykazem przestępczości za dany rok, wszystkie jednostki policyjne przesyłają jednostkom wyższej instancji wykaz sprawozdań, dokonanych w ciągu ubiegłego roku. Na podstawie tego wykazu poprawia się roczny wykaz przestępczości z danego terenu.

Zawieranie związków małżeńskich. Uzupełniając pkt IV RKG nr 672 z dn. 7.X 1935 r., komendant główny P. P. rozkazem nr 742 pkt VI zarządził, aby do akt osobistych kandydatów, uznanych za nadających się do służby w P. P., dołączać podpisane przez nich oświadczenie według specjalnego wzoru.

Z WOJEWÓDZTWA KIELECKIEGO

Posiedzenie Rady Wojewódzkiej. Dnia 28.XII 1937 odbyło się posiedzenie Rady pod przewodnictwem wojewody dr Dziadosza. Na początku posiedzenia złożyli przyrzeczenie 3 nowi członkowie Rady, po czym dokonano wyborów członków do Rady P. Z. U. W. Z kolei wygłosili referaty: zast. dyr. departamentu w Min. Skarbu Rakowski p. t. „C. O. P. a Ziemia Kielecka", szef biura planowania przy gabinecie M. Skarbu Malessa p. t. „Charakterystyka terenów C. O. P. pod względem rozbudowy przemysłowej", oraz naczelnik wydz. Min. Kom. inż. Gajkowicz: „Zamierzenia Rządu w dziedzinie budowy i utrzymania dróg w C. O. P.". Po referatach wywiązała się ożywiona dyskusja, w czasie której m. in. poruszone zostały sprawy drogowe, podziału admin. województwa, sprawy mieszkaniowe, aprowizacyjne i komunikacyjne w C. O. P., dostawa węgla dla C. O. P., sprawa kradzieży leśnych, sprawy

szkolne oraz żebractwa i włóczęgostwa na wsi, sprawy drogowe i obwałowania Wisły, budowy portu na Przemszy, sprawy szpitalne, sprawy podatkowe i szkolne, a mianowicie konieczność powiększenia ilości gimnazjów w C. O. P., zbyt wysoka stopa kredytowa instytucyj bankowych, sprawy drogowe i nadzoru nad samorządem terytorialnym. Następnie udzielali wyjaśnień: kurator okręgu szkolnego w Krakowie oraz inż. Gajkowicz.

Z WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Akcja przysposobienia rolniczego w pow. siedleckim. Akcja ta prowadzona jest w 4 organizacjach młodzieżowych: Pow. Zw. Młodej Wsi, Kat. Stow. Młodz. Męskiej i Żeńskiej, Pow. Zw. Mł. Wiejskiej „Wici" i Związku Strzeleckim.

Przysposobienie rolnicze przygotowuje młodzież do przyszłego zawodu rolniczego w drodze kursów i pogadanek w okresie zimowym, a zajęć praktycznych na poletkach konkursowych w okresie letnim. W r. 1937 prowadzono pracę w 55 zespołach, z czego na Młodą Wieś przypada 26 zespołów, na Stow. Katol. 14, „Wici" 8 i na Z. S. — 9. W okresie zimowym urządzono kilkudniowe kursy dla przewodniczących sekcji rolniczej i przodowników zespołów, oraz kilkanaście rejonowych kursów dla uczestników p. r.

Całokształt pracy przysposobienia rolniczego prowadzi Okr. T-wo Okr. i Kół Rol. w ścisłym kontakcie i materialnym poparciu z Wydziałem Powiatowym. Bezpośrednio pracami p. r. kieruje specjalny instruktor rolniczy.

Z. K.

Z WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Taksa kuracyjna w powiecie morskim. Wpływy z taksy kuracyjnej w Jastarni wynosiły w sezonie 1936/37 81.141 zł. Z sumy tej wydatkowano na kupno i na poprawe ławek spacerowych 1.806 zł, na budowę i naprawę dróg, ulic i chodników 9.865 zł, na dzierżawę i urządzanie źródeł wody, plaży i lasu 720 zł, na uposażenie lekarza klimatycznego 1.940 zł, na budowę ustępów publicznych 661 zł, na czyszczenie dróg, ulic, plaży i t. d. 4.411 zł, na reklamę letniska, składki do Zw. Uzdrowisk 1.049 zł, zakup sprzętów ratowniczych 901 zł, pensje ratowników plażowych 4.110 zł, pensje strażników plażowych 2.529 zł, wynajęcie mieszkań dla wartowników i strażników plażowych, oraz post. P. P. 874 zł, na Fundusz Obrony Morskiej 405 zł, na wydatki administracyjne 71.686 zł. Saldo na dzień 1.XII 1937 wynosiło 9.455 zł.

Wpływy z taksy kuracyjnej w gminie Strzelno wynosiły w tym samym okresie 25.319 zł. Z tego na udogodnienie pobytu letników (budowa i remont łazienek, kupno i naprawa ławek, budowa i naprawa dróg, oświetlenie ulic) 8.550 zł, na dzierżawę i urządzanie źródeł, plaży i lasu 761 zł, uposażenie lekarza klimatycznego i kontrolera sanitarnego 1.229 zł. budowę ustepów publicznych 609 zł, czyszczenie dróg 1.718 zł, reklamę i t. d. 389 zł, zakup sprzętów ratowniczych 148 zł,

pensje ratowników plażowych 4.224 zł, mieszkania dla wartowników i strażników 950 zł, wydatki administracyjne 24.481 zł. Saldo na dzień 1.XII 1937 wynosiło 837 zł.

Z WOJEWÓDZTWA KRAKOWSKIEGO

Działalność Pow. Zw. Samorządowego w N. Targu w dziedzinie oświaty i kultury. Wydatki na oświatę, kulturę i sztukę w pow. nowotarskim wynoszą 400 zł i zużyte zostały na uzupełnienie bibliotek ruchomych. Trzy koła T. S. L. posiadają na terenie powiatu około 100 bibliotek ruchomych. 8 bibliotek ruchomych należy do Pow. Zw. Samorządowego; administruje nimi T. S. L. W r. 1936/37 T. S. L. zorganizowało 3 miesięczny niedzielny uniwersytet ludowy, w którym bierze udział 35 słuchaczy, nadto zaś odbywały się kursy dla przodowników wiejskich w świetlicach T. S. L.

Szkoła rolnicza w N. Targu, prowadzona przez Powiatowy Zw. Samorządowy. Budowa szkoły rolniczej w N. Targu o kierunku wysokogórskim rozpoczęta została w r. 1928 i jeszcze nie jest ukończona; uruchomiono ją jednak w r. 1935. Cieszy się znaczną frekwencją, a cały niemal kontyngent uczniów pochodzi z pow. nowotarskiego.

Ilość uczniów wynosiła w r. 1935 — 24, w r. 1335/36 — 42, w r. 1936/37 — 41, w r. 1937/38 — 54. Wszyscy uczniowie są synami rolników i to przeważnie drobnych (do 2 ha — 5, od 2 do 5 — 13, od 5 do 10—15, od 10 do 15—5, od 15 do 20—dwóch, powyżej 20—jeden). Opłaty internatowe wynoszą 25 zł miesięcznie, wpisowe 5 zł. Niemal wszyscy uczniowie otrzymują stypendia od gmin lub kuratorium. Wydatki zwyczajne szkoły w r. 1936/37 wynosiły 20.673 zł. Gospodarstwo rolne przy szkole przyniosło ostatnio 1.805 zł nadwyżki. Nauczyciele (z wyj. kierownika szkoły, który otrzymuje pobory z kuratorium) opłacani są przez Pow. Zw. Samorz. z subwencji, otrzymywanej na ten cel z Min. W. R. i O. P. Dopłata Pow. Zw. Samorz. do prowadzenia szkoły w r. 1935/37 wynosiła 6.490 zł.

Z WOJEWÓDZTWA LWOWSKIEGO

Odszkodowanie za nieszczęśliwy wypadek a przepisy statutu m. Lwowa. Urząd Wojewódzki we Lwowie, rozpatrując konkretnie sprawę stwierdził w swej decyzji brak podstawy prawnej do przyznania odszkodowania za nieszczęśliwy wypadek w m. Lwowie, gdyż w statucie m. Lwowa brak przepisu określającego odpowiedzialność gminy z tytułu szkód, poniesionych wskutek zaniedbania przez gminę obowiązków policji miejscowej. W odwołaniu wniesionym od tej decyzji do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych powołał się rekurent na przepis § 30 pkt. c) tego statutu, który jego zdaniem stanowi podstawę do roszczeń przeciw gminie m. Lwowa z tytułu zaniedbania obowiązków policji miejscowej. Ministerstwo pismem z dn. 22.II 1938, Nr SS. 55/146-1 stwierdziło, że zarzut ten jest niesłuszny, gdyż przepis § 30, pkt. c) statutu m. Lwowa, nadanego ustawą z 14.X 1870 (Dz. Ust. i rozp. woj. Nr 79), z późniejszymi zmianami, brzmi: „Do własnego zakresu działania gminy należy . . . staranie o za-

kładanie i utrzymanie gminnych dróg, mostów, ulic i placów, niemniej o bezpieczeństwo i łatwość komunikacji po drogach i wodach". A zatem przepis ten określa jedynie zakres działania miasta, nie mówi natomiast o odpowiedzialności gminy za zaniedbanie obowiązków, należących do tego zakresu, nie może zatem stanowić podstawy do roszczeń dla osób poszkodowanych tego rodzaju zaniedbaniem.

Z WOJEWÓDZTWA POLESKIEGO

Sprawozdanie z działalności wojewódzkich organów kolegialnych w Brześciu za r. 1937. *Rada Wojewódzka odbyła* 1 posiedzenie 20.XII 1937. Sprawozdanie cyfrowo-opisowe z działalności admin. państwowej otrzymali wszyscy członkowie Rady przed posiedzeniem. Na posiedzeniu tym poruszono w dyskusji nad sprawozdaniem wojewody — zagadnienie podniesienia wydajności gruntów w maj. Staniewicze, oraz rewizji norm szacunkowych i sprzedażnych tych gruntów.

W wolnych wnioskach poruszono następujące zagadnienia: 1) utworzenia w Brześciu n/B. Okręgowego Zw. Rewiz. dla spółdzielni (uchwalono wniosek w sprawie uruchomienia samodzielnego Oddziału Zw. Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych); 2) przyśpieszenia sprawy ustawowego uregulowania zagadnień pracowniczych; 3) oddłużenia K. K. O. (deficyt bieżący dla 5 kas wynosi 80.000 zł); 4) budowy szlaku wodnego Wschód—Zachód przez uregulowanie kanału Królewskiego, rzeki Muchawca i Piny; 5) budowy kanału „kamiennego" od Pińska do kamieniołomów w Janowej Dolinie; 6) uruchomienie zapór na ruchliwych skrzyżowaniach dróg z torami kolejowymi; 7) uwzględnienia potrzeb miast wojew. poleskiego przy przydziale kredytów budowlanych; 8) wybudowanie w Brześciu rzeźni eksportowej; 9) zwiększenia kredytów na akcję scaleniową; 10) zwiększenie się przestępczości na terenie wojew.; 11) przyjęcie zbyt wysokich stawek świadczeń na rzecz pomocy zimowej; 12) świadczeń zrzeszonych gmin na zwalczanie analfabetyzmu u przedpoborowych; 13) wyzyskiwanie rolników przez handlarzy bydła i trzody chlewnej na targowiskach.

Poza tym Rada Wojewódzka dokonała wyboru członka do Rady P. Z. U. W. i delegatki do Wojew. Komisji dla spraw kolonii letnich w Brześciu.

Wydział Wojewódzki odbył 9 posiedzeń i rozpatrzył 421 spraw, w tym z głosem stanowczym 366, doradczym — 55. Podział tych spraw na kategorie, wymienione w art. 55 rozp. Prez. Rzp. z 13.I 1928 (Dz. U. poz. 555, z r. 1936) przedstawia się następująco:

1) z pktu 1 — 184	4) z pktu 4 — 2
2) z pktu 2 — 172	5) z pktu 3 — 3
3) z pktu 3 — 3	6) z pktu 6 — 2

W myśl art. 109 tegoż rozp. — Wydz. Wojew. wyraził zgodę na wydanie rozporządzenia porządkowego w sprawie zakazu porozumiewania się z więźniami, oraz tymcz. aresztowanymi.

Budżet Wydz. Wojew. wynosi 16.000 zł. Z kredytów tego budżetu

prowadzony jest referat statystyczny, który opracowuje statystycznie gospodarkę związków samorządowych. Specjalnych prac nie wydawano.

Z WOJEWÓDZTWA WILEŃSKIEGO

Sprawozdanie z działalności wojewódzkich organów kolegialnych za r. 1937. *Rada Wojewódzka.* Odbyło się jedno doroczne posiedzenie Rady dn. 14.XII 1937. Na posiedzeniu tym poddano dyskusji sprawozdanie wojewody z działalności administracji państw. za r. 1936/37. Do ważniejszych kwestii, jakie były poruszone w toku dyskusji, należy zaliczyć: 1) konieczność jak najwcześniejszego ustalania dorocznie list emigracyjnych robotników, skierowywanych na sezonowe roboty rolne do Łotwy; 2) spowodowanie dostarczania na teren województwa nawozów sztucznych w ilości, która by zadowoliła zapotrzebowania miejscowego rolnictwa; 3) odciążenie pracowników samorządowych od nadmiaru pracy społ.; 4) pomniejszenie obszaru gromad województwa; 5) przyśpieszenie załatwienia sprawy likwidacji enklaw między powiatami; 6) utrzymanie na terenie wojew. intensywnego tempa prac komasacyjnych; 7) konieczność ustalenia gęstszej sieci sprzedaży benzyny; 8) obniżenie opłat za czynności egzekucyjne; 9) zaopatrywanie miejscowości w zbiorniki wodne dla celów przeciwpożarowych; 10) sprawa listonoszów wiejskich; 11) radiofonizacja powiatów nadgranicznych; 12) pierwszeństwo rybaków miejscowości przy wydzierżawianiu obwodów rybackich przez Dyrekcję Lasów Państwowych; 13) ustalenie dodatkowego terminu stemplowania zapalniczek przez ludność wiejską.

Członkowie Rady Wojewódzkiej zgłosili m. in. wnioski następujące: 1) w sprawie zwiększenia ilości stacyj czyszczenia nasion; 2) budowy hydroelektrowni w Murmiszkach; 3) zaangażowania dla powiatu wilejskiego instruktora wikliniarstwa; 4) obniżenie opłat za kontrolę przy eksporcie masła; 5) zamiany toru kolejowego na odcinku Dukszty—Druja; 6) zwolnienie właścicieli gruntów zajętych dla celów ochrony granic od danin publicznych. Rada dokonała wyboru członka do Rady P. Z. U. W. i przedstawiciela do Komisji Rozpoznawczej.

Komisje Rady w okresie sprawozdawczym były nieczynne.

Wydział Wojewódzki. Wydział odbył 11 posiedzeń; ogólna ilość spraw załatwionych przy jego współudziale wyniosła 256, w tym z głosem doradczym 31, z głosem stanowczym 225. Podział spraw załatwionych z głosem stanowczym na kategorie wyszczególnione w art. 55 rozporz. Prez. R. P. z 19.I 1928 (Dz. U. poz. 555 z r. 1936) przedstawia się następująco:

1) z art. 55, pkt. 1	139	4) z art. 55, pkt. 4	1
2) „ „ „ 2	45	5) „ „ „ 5	1
3) „ „ „ 3	15	6) „ „ „ 6	24

Preliminarz budżetowy wydziału wojewódzkiego na r. 1938/39 wynosi po stronie wydatków i dochodów 21.000 zł.

BIBLIOGRAFIA

KSIĄŻKI

Bardoux Jacques: **Oskarżam Moskwę.** Autoryzowany przekład *Tadeusza Teslara*. Warszawa 1937 r., stron 75. Instytut wydawniczy „Biblioteka Polska" w Warszawie.

W książce tej mówi autor o realizowaniu wyłącznej imperialistycznej polityki Rosji ze szkodą najżywotniejszych interesów narodu francuskiego Przedmowę do polskiego wydania książki napisał tłumacz *Tadeusz Teslar*.

Daniluk Franciszek: **Prawo karne sądowe i administracyjne.** Wydanie III poprawione i uzupełnione 1937 r., stron 502 Nakładem autora. Warszawa, Al. Ujazdowskie 5 (Urząd Wojewódzki).

Praca zawiera przepisy ustaw, dekretów, rozporządzeń z mocą ustawy oraz rozporządzeń wykonawczych, z mocą których wymierzają kary sądy, urzędy administracji ogólnej, inspektorzy pracy, urzędy górnicze i t. p. Przepisy materialne za wyjątkiem kodeksu karnego i prawa o wykroczeniach ujęte zostały w formę schematyczną. Poza tym zawiera książka teksty kodeksu karnego. prawa o wykroczeniach, przepisów wprowadzających. rozporządzeń o postępowaniu karno-administracyjnym, o postępowaniu administracyjnym oraz o postępowaniu przymusowym w administracji.

Dzierżanowski Józef, adwokat: **Ustawa o spółdzielniach i rozporządzenie o własności lokali.** Warszawa 1938 r., stron 230. Księgarnia wydawnictw prawniczych Mariana Gintera.

Wydawnictwo zawiera teksty wymienionych w tytule aktów ustawodawczych wraz z orzecznictwem Sądu Najwyższego, objaśnieniami i wskazówkami praktycznymi.

Feldman Józef: **Bismarck a Polska.** Katowice 1938 r. Stron 450 (z angielskim streszczeniem. Cena brosz. 10, opr. 12), Pamiętnik Instytutu Śląskiego t. IV.

Postać największego męża stanu nowożytnych Niemiec, a zarazem jednego z najniebezpieczniejszych przeciwników sprawy polskiej wzbudza od dawna w polskim świecie naukowym silne zainteresowanie. Nowe, obszerne wydawnictwo Instytutu Śląskiego posuwa niezmiernie naprzód znajomość zagadnienia, niejednokrotnie stawia bieg wydarzeń w zupełnie nowym świetle. Autor rzuca tutaj postać i działalność Bismarcka na szerokie tło stosunków polsko-pruskich i europejskich, rozpatrując go jako przedstawiciela rozległych procesów dziejowych i męża stanu, dla którego sprawa polska była nie tylko doniosłym zagadnieniem wewnętrznej polityki Prus, ale integralnym elementem sytuacji międzynarodowej.

Gołąbek Józef: **Literatura serbsko-łużycka.** Katowice 1938 r., stron 269 (z francuskim streszczeniem). Cena brosz. zł 6, opr. zł 8 (Seria: Pamiętnik Instytutu Śląskiego, t. V).

Praca ta daje literaturze polskiej pierwsze obszerne opracowanie dziejów i rozwoju literatury bratniego narodu Łużyczan oraz zawiera dużo wiadomości z dziejów kulturalnych i społecznych Łużyczan.

Kuroński Emil: **Położenie prawne ludności polskiej w Trzeciej Rzeszy.** Katowice 1938 r. Stron 63. Cena 2 zł (Seria: Polski Śląsk, nr 34).

Wydawnictwo to daje obraz warunków prawnych, w jakich żyją Polacy w Niemczech po deklaracji polsko-niemieckiej z 5.XI 1937 r. Deklaracja ta podkreśliła znaczenie problemu mniejszości polskiej w Niemczech, nie usunęła jednak działania szeregu ustaw obowiązujących w Niemczech, które ostrzem swym zwrócone są także przeciw mniejszościom narodowym. Autor przedstawia jasno, w jak trudne położenie stawiają Polaków w Niemczech takie ustawy, jak ustawa o zagrodach dziedzicznych, o służbie pracy, o redaktorach, o władzach bezpieczeństwa i t. d.

Lenart Piotr, rewizor komun. związku kredyt. w Poznaniu: **Bilanse i budżet przedsiębiorstw komunalnych przystosowane do zasad księgowości podwójnej handlowej.**

1938 r., stron 32. Czcionkami Drukarni Spółkowej w Kościanie.

W broszurze omawia autor zasady sporządzania bilansów otwarcia, budżetów, bilansów netto i rachunków zysków i strat przedsiębiorstw komunalnych, dołączając zarazem wzory omawianych budżetów i bilansów.

Łapicki Borys: **Władza ojcowska w starożytnym Rzymie.** Okres klasyczny. Bibliotheca Universitatis Liberae Polonae. Warszawa 1937 r., stron 126. Skład główny: Gebethner i Wolff.

W pracy porusza autor zagadnienie porzucania, sprzedaży i wychowywania dzieci przez ojców, zakresu ojcowskiej władzy karnej oraz stosunku władzy ojcowskiej do instytucji rodziny. Praca ogranicza się do okresu klasycznego Rzymu starożytnego.

Makowski Julian, profesor prawa międzynarodowego w Szkole Głównej Handlowej i w Szkole Nauk Politycznych: **O zawieraniu umów międzynarodowych.** Warszawa 1937 r., stron 169. Wydawnictwo Kasy im. Mianowskiego — Instytutu Popierania Nauki. Warszawa Pałac Staszica.

W poszczególnych rozdziałach pracy przedstawia autor zasady ogólne, podstawy ważności traktatów, zasady jednolitości umów międzynarodowych, wzajemny stosunek stron, podmioty umów międzynarodowych, organa zawierające traktat, rodzaje umów i ich podział, budowę i opracowywanie traktatów, a w końcu mówi autor o powstawaniu normy traktatowej.

Młynarski Feliks: **Proporcjonalizm ekonomiczny.** Zagadnienia nowego kierunku. Warszawa 1937 r., stron 187. Instytut Wydawniczy „Biblioteka Polska".

W pracy tej mówi autor o kryzysie waluty złotej, o zagadnieniu proporcjonalizmu ekonomicznego oraz o federalizmie społecznym. W konkluzji stwierdza autor, że po zdobyciu przez człowieka równości w znaczeniu religijnym, a następnie równości wobec prawa, człowiek domaga się obecnie równości prawa do udziału w repartycji dochodu społecznego, będącego z reguły wynikiem współpracy, a nie tylko jednostkowego wysiłku.

Niecko Józef: **W chłopski świat.** Nakładem grona Wiciarzy. Drukarnia Matematyczna. Warszawa, Miedziana 3. Stron 192.

Książka zawiera zbiór artykułów dotyczących zagadnienia chłopskiego w Polsce, drukowanych na łamach czasopism: Drużyna, Siew i Wici. Książka została wydana z okazji 25-lecia t. zw. ruchu wiciowego.

Nowakowski Zygmunt Konrad: **Przejęcie długu według kodeksu zobowiązań.** Poznańskie Prace Prawnicze wydane staraniem Wydziału prawno-ekonomicznego Uniwersytetu Poznańskiego nr 3. Poznań 1937 r., stron 154. Skład główny w księgarni Jana Jachowskiego w Poznaniu.

Jest to rozprawa na stopień doktora praw przyjęta przez Radę Wydziału prawno-ekonomicznego Uniwersytetu Poznańskiego uchwałą z dnia 19 kwietnia 1937 r. Praca została wydana z zasiłkiem Funduszu Naukowego Uniwersytetu Poznańskiego oraz Koła Prawników i Ekonomistów Towarzystwa Studentów Uniw. Pozn.

Piłsudski Józef: **Pisma Zbiorowe.** Wydanie prac dotychczas drukiem ogłoszonych. Tom X. Skorowidz i uzupełnienia. Warszawa 1938 r., stron 211. Instytut Józefa Piłsudskiego Poświęcony Badaniu Najnowszej Historii Polskiej.

Tom X opracowany przez Henryka Wereszyckiego zamyka wydawnictwo Pism Zbiorowych. Tom ten zawiera uzupełnienia do poprzednio wydanych dziewięciu tomów oraz trzy skorowidze, mianowicie skorowidz tytułów, skorowidz rzeczowy wskazujący tematy poruszane oraz skorowidz nazwisk osób cytowanych.

Rachalewski Stanisław: **Szabla na kilimie.** Ze szwadronami 203 pułku ułanów w r. 1920. Łódź 1938 r., stron 151. Z zasiłkiem Towarzystwa Przyjaciół Miasta Łodzi. Nakładem Księgarni S. Seipelt sp. z ogr. odp. w Łodzi.

W formie opowiadania maluje autor nastroje ulicy, zapał młodzieży do wojny, kłopoty koszarowe, zgiełki bitewne w 1920 r. Opowiadania dotyczą przede wszystkim 203 pułku ułanów oraz udziału miasta Łodzi i regionu łódzkiego w wojnie polsko-bolszewickiej. W książce zamieszczono 25 odbitek fotograficznych.

Rychliński Stanisław: **Przeobrażenia społeczne w Stanach Zjednoczonych na tle urbanizacji.** Zakład Polityki Społecznej Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Warszawa 1937 r., stron 145. Nakładem Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, ul. Rakowiecka 6.

W pracy swej kładzie autor nacisk na wykazanie, jakie przeobrażenia duchowe człowieka, jako członka zbiorowości ludzkich, wywołuje urbanizacja. Autor dowodzi, że w Stanach Zjednoczonych szybki rozwój urbanizacji powoduje rozluźnienie więzi społecznej i wyjała-

wianie duchowe człowieka. Książka została wydana z zasiłku Funduszu Kultury Narodowej.

Sobogne Józef Jerzy inż. i Gagatnicki Bolesław, radca: **Podstawowe przepisy i informacje dotyczące kontroli dewizowej i rozrachunku w obrocie towarowym Polski z zagranicą**. Nakładem autorów z zasiłkiem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego, stron X + 277. Skład główny: Stowarzyszenie Pracowników Polskiego Instytutu Rozrachunkowego. Warszawa, ul. Moniuszki 10.

Praca zawiera ułożone w sposób systematyczny przepisy normujące obrót towarowy Polski z zagranicą oraz informacje dotyczące importu i eksportu poprzedzone uwagami wstępnymi o celach i zadaniach Polskiego Instytutu Rozrachunkowego. Do książki zostały dołączone wzory druków i formularzy stosowanych przy wspomnianym obrocie. Przedmowę do książki napisał *A. Siebeneichen, naczelny dyrektor Polskiego Instytutu Rozrachunkowego.*

Sukiennicki Wiktor: **Kolektywizacja rolnictwa w Z. S. R. R. w okresie pierwszej pięciolatki.** Studium prawno-polityczne. Wilno 1937 r., stron 32.

Broszura jest odbitką rozprawy drukowanej w Wileńskim Przeglądzie Prawniczym. Opisuje ona w oparciu o oficjalne materiały sowieckie założenia i przebieg pierwszego planu pięcioletniego z lat 1928/29 do 1932/33 w odniesieniu do przebudowy wsi.

Szymkiewicz Gustaw: **Komentarz do prawa budżetowego w nowym brzmieniu**. Część I i II, stron 568. Nakładem autora, Warszawa 1938 r.

Komentarz omawia szczegółowo przepisy prawa budowlanego, zmienionego ostatnio przez nowelę z dnia 14 lipca 1936 r., oraz przepisy rozporządzeń wykonawczych, wydanych na zasadzie wspomnianego prawa. Komentarz uwzględnia w szerokiej mierze judykatura Najwyższego Trybunału Administracyjnego oraz orzecznictwo i działalność instrukcyjną Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w zakresie prawa budowlanego. Układ komentarza trzyma się kolejności poszczególnych artykułów wspomnianego prawa. W końcu części II zamieścił autor szczegółowy wykaz przedmiotowo-alfabetyczny. Praca ta została zalecona do użytku władz administracji rządowej i związków samorządu terytorialnego.

Książka jest do nabycia u autora, naczelnika wydziału prawno-budowlanego w Mstwie Spr. Wewn.: Warszawa, skrzynka pocztowa 395, konto czekowe P. K. O. w Warszawie nr 7854. Cena książki zł 12, w oprawie—14 zł.

Winid Walenty: **Stosunki gospodarcze ziem nadbałtyckich.** Od Niemna po zlewisko zalewu Odrzańskiego. Warszawa 1937 r., strony dwułamowe 281 — 354. Odbitka z tomu I „Słownika Geograficznego Państwa Polskiego".

Autor opisuje strukturę zawodową ludności, typ i rodzaj gleb, stan rolnictwa, leśnictwa, rybactwa i uprzemysłowienia, stosunki handlowe i komunikacyjne na obszarze województwa pomorskiego, W. M. Gdańska oraz Prus Wschodnich i Zachodnich. W tekście zamieszczono szereg mapek i zestawień statystycznych.

Deklaracja ideowo polityczna szefa Obozu Zjednoczenia Narodowego Adama Koca i przemówienia przewodniczącego organizacji wiejskiej Obozu Zjednoczenia Narodowego Andrzeja Galicy. Warszawa 1937 r., stron 183. Wydawnictwo Wydziału prasowego Obozu Zjednoczenia Narodowego.

Książka zawiera tekst deklaracji ideowo-politycznej z dnia 21 lutego 1937 r. i teksty przemówień generała Galicy, wygłoszonych w związku z organizowaniem Obozu Zjednoczenia Narodowego w Warszawie, Białymstoku, Nowogródku, Kielcach, Toruniu, Stanisławowie, Tarnopolu, Lublinie, Lwowie, Wilnie, Brześciu, Łodzi, Krakowie i Łucku. Do książki dołączono odbitki fotografij płk. Adama Koca i gen. Andrzeja Galicy.

Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII 1931 r. *Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność. Stosunki zawodowe.* Główny Urząd Statystyczny Statystyki polskiej seria C, zeszyt 74. Warszawa 1938 r.

Zeszyt zawiera ostateczne wyniki spisu ludności dla m. Poznania.

Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII 1931 r. *Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność.* Statystyka Polski, seria C, zeszyt 70. Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 1937 r.

Zeszyt ten zawiera ostateczne wyniki spisu ludności dla województwa wołyńskiego.

Szlakiem wieków. Źródła do nauki dziejów Polski na tle regionalizmu wielkopolskiego. Wydawnictwo Ogniska Metodycznego Historii w Poznaniu pod re-

dakcją *dr Wisławy Knapowskiej*. Poznań, 1937 r., stron 264. Nakładem Okręgowej Biblioteki Pedagogicznej Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego.

Uwagi do projektu rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o budowie kinematografów. Opracowane przez Komisję Rady Naczelnej Przemysłu Filmowego w Polsce. Warszawa 1937 r., stron 36. Związek Polskich Zrzeszeń Teatrów Świetlnych. Warszawa, Marszałkowska 87 m. 9.

Uwagi mają na celu zorientowanie właścicieli kin, w jaki sposób winny być dokonywane przeróbki w istniejących kinematografach, aby w razie wejścia w życie projektowanego rozporządzenia odpowiadały jego przepisom.

Weyha Jean: **L'équilibre économique et la sécurité de l'Europe Centrale.** Varsovie 1937. F. Hoesick. Stron 103.

Autor przedstawia problemy równowagi ekonomicznej i bezpieczeństwa państw Europy środkowej.

CZASOPISMA

Gazeta Sądowa Warszawska. Warszawa, tygodnik Nr 8. *K. Apołłow*: Prawo ubogich w świetle doktryny i praktyki. Nr 9. *Prof. S. Glaser*: Międzynarodowe zwalczanie handlu żywym towarem a polski kodeks karny.

Oszczędność. Warszawa, dwutygodnik Nr 4. *Dr K. Thaler*: Kredyt dla stanu średniego w Niemczech.

Przegląd budowlany. Warszawa, miesięcznik Nr 2. *W. Komar*: Problem budowy tanich mieszkań i jego rozwiązanie w Belgii. *Prof. dr inż. W. Żenczykowski*: Katastrofy budowlane i wypływające z nich zagadnienia konstrukcyjne.

Przegląd organizacji. Warszawa, miesięcznik Nr 2. *Wł. B.*: Znakowanie teczek w celu zabezpieczenia porządku na półkach.

Przegląd policyjny. Warszawa, dwumiesięcznik Nr 2. *J. Żółtaszek, gł. komendant policji woj. śląskiego*: Usprawnienie organizacji bezpieczeństwa publicznego. *A. Reszczyński, podinsp. P. P.*: Policja a społeczeństwo. *Wł. Łoziński, insp. P. P.*: Plotka. *H. Żółtowski*: Wyjałowienie w ramach polityki kryminalnej. *J. Bednarski, kpt. żand.*: Rola policji państwowej w wojskowym procesie karnym.

Przegląd prasy. Warszawa, tygodnik Nr 4–5. Zagadnienie reformy Ligi Narodów.

Samorząd. Warszawa, tygodnik Nr 8. *E. K.*: Wybory samorządowe. *S. Gliszczyński*: Ubezpieczenia emerytalne. Nr 9. *S. W.*: Samorząd terytorialny a spółdzielczość.

Samorząd miejski. Warszawa, dwutygodnik nr 5. *Dr Kl. Łazarowicz*: Zwalczanie gruźlicy. *Mgr. J. Starościak*: Tradycje polskiego samorządu.

Sprawy morskie i kolonialne. Warszawa, kwartalnik nr 3—4. *H. Sukiennicki*: Problem surowcowy w rozważaniach międzynarodowych. *S. Poraj*: Bałtyk nie jest morzem niemieckim.

Statystyka pracy. Warszawa, kwartalnik, rocznik XVI, zeszyt 3. *M. Rotterówna*: Urlopy wypoczynkowe robotników zatrudnionych w wielkim i średnim przemyśle w Polsce w latach 1930—1936. Poza tym zeszyt zawiera tablice ilustrujące stosunki społeczne w Polsce i zagranicą, dotyczące rynku pracy, wędrówek, warunków pracy, zatargów pracy i ubezpieczeń społecznych.

Wiedza i życie. Warszawa nr 1—2. *K. Czerski*: Niemiecki plan czteroletni. *J. Michałowski*: Przeludnienie wsi polskiej i poczynania zmierzające do poprawy tego stanu rzeczy.

Współczesna myśl prawnicza. Warszawa, miesięcznik nr 2. *K. Kwieciński*: „Młode" i „stare" pokolenie prawnicze. *T. Orlewicz*: Polskie prawo narodowe.

Auslandsdeutsche. Stuttgart, miesięcznik nr 2. *C. R.*: Die Wirtschaftslage der deutschen Volksgruppe in Jugoslawien.

Gasschutz und Luftschutz. Berlin, miesięcznik nr 1. *Dr H. Meyer*: Luftschutzmöglichkeiten für Archive, Bibliotheken und Museen.

Der Gemeindetag. Berlin, dwutygodnik nr 3. *W. Vogelsberger*: Die belgische Kommunalverwaltung.

Reichsverwaltungsblatt. Berlin, tygodnik nr 7. *K. Boos*: Reichssammlungsrecht. *Mirow*: Deutsches Verwaltungsrecht.

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.